

UN MITE

La sobirania única

L'avantprojecte de Constitució futura de la República Espanyola ja s'ha vist comentat a bastament en els seus detalls durant aquests dies per competents plomes; sobre detalls, tot el que ara podríem dir seria repetir llurs arguments; però ens sembla que entre els que han escrit sobre el tema, cap no ha volgut arribar al centre de la qüestió, tal com es planteja dintre les ànimes, darrera la lletra escrita. Volem referir-nos al concepte de la sobirania.

és descendent en línia recta del concepte de monarquia de dret diví. Desapareguda la superstició monàrquica, restà la idea d'una mena de sobirania que havia d'ésser condensada en un punt. D'aquí la necessitat d'un Estat central absolut; no adaptat a les necessitats del cos nacional, sinó volent-se imposar durament, rigidament, com una mena d'institució mística. L'única missió d'aquest Estat és de conservar religiosament el cos incorrupte de la «Sobirania».

Les Corts de Càdix

servar, més enllà de l'Ebre, moltes posicions de simpatia envers el nostre problema. Els esperits liberals hi abunden més del que algú s'ho pensa. Però en tot ells, adhuc els més simpàtics, hi trobem, ens topem, una idea nuclear que governa totes les altres; idea confusa de sentit, però que concorda amb l'imperatiu fanàtic dels mites mitològics. La de la sobirania.

En arribar a aquest punt, tot el subtil edifici de la comprensió s'enderroca; per tal de no tocar la Sobirania, anul·len en un cop de canó final, tot allò que representava tants esforços de comprensió i de cultura. «La Sobirania — diuen — no pot tocar-se; si la dividim, o si deleguem alguna de les seves funcions...» I, arribats en aquest punt, es queden sense concloure; perquè, en realitat, la frase no té cap conclusió lògica. Només una de sentimental. Repeixen amb la força amb què es formula un dogma: «La Sobirania és una i és indivisible.» I no donen cap raó.

I, tant se val que el món civilitzat estigui ple de nacions federals i confederades, on la divisió de la sobirania no comporta cap perill per la unitat nacional. Tant se val que, històricament, Espanya es componi de nacions diverses que mai no han renunciat expressament la seva particular sobirania, sinó al contrari, se n'han vist desposseïdes per actes d'usurpació violenta. («Por la fuerza de mis armas», que deia Felip V.) Tant se val. El fantasma d'aquesta «Sobirania», única i indivisible, forma un nucli insoluble al fons de llurs mentalitats; no hi cerquen, ni en donen, cap explicació; és un postulat, per a ells, de fe.

Si ho examinem amb cura, aquest concepte de «Sobirania» inconstitucional i miraculosa,

«Hom no s'explica com un concepte purament teòric que no resisteix el més lleu anàlisi, és acceptat sense discussió per persones que han donat proves, en altres ocasions, d'una gran comprensió.

Per això, mal que veïssin que tot Espanya va malament; mal que reconeguessin amb personalitat pròpia, històrica i econòmica, els esperits imbuidits d'aquesta superstició de la «Sobirania» no sabrien donar cap solució viable a res. Que s'ensorrin totes les realitats, passi el que passi, mentre es conservi pur el concepte de la «Sobirania» de dret diví!

Com pot compaginar-se aquesta teoria de la «Sobirania» indivisible, anterior i superior a tot, absoluta i despòtica, amb la democràtica i liberal de la «Sobirania» del poble?

«Sobirania» del poble no vol dir solament dret a votar. «Sobirania» del poble vol dir sobirania repartida entre totes les realitats que formen el poble, des de l'individu a la regió, a la nació federal o federada. El concepte modern de la «Sobirania» no té res a veure amb les «Sobirànies» místiques.

Per què, doncs, invocar, contra realitats, la «Sobirania» única i indivisible? No la requereix la unitat de la pàtria; no té cap justificació de dret polític, ni de la història. No serveix sinó per a fomentar la discòrdia i la desunió entre els espanyols.

Espanya no serà una nació gran i unida, fins a tant que no atèri aquest despota sense cos, aquesta ombra supervivent de l'absolutisme místic de la Monarquia de dret diví que es diu «Sobirania de l'Estat únic i indivisible»

Els Dijos — llancs

La Capitanigeneral

Des de la proclamada de la República han passat tantes coses no és estrany que no s'hagi donat tota importància que cal a la desaparició des Capitanies generals. El capità general estat substituït per un «general comandant de divisió», la quarta divisió si es tracta Catalunya. El càrrec ha guanyat caràcter tècnic i ha perdut caràcter polític. El general comandant de divisió ja no és un rei. Ara cal que no el vegem com un rei.

Barcelona ha sofert m' d'aquesta mena de virreis. Davant d'ells hi havia ni alcalde ni governador. Fundat en el seu uniforme vistós — reideu l'inoblidable Barrera —, el capità genil ho presidia tot. Al costat d'ell, l'alcalde, representant de la ciutat, era un no rei. Encara sembla que veig el general Barra a la processó de Corpus. Semblava a Txang-Tso-Lin, rutilant, ple de creus, vot de l'alcalde, el governador, el rector de la Universitat, el president de l'Audiència el delegat d'Hisenda, que actuaven de caparsa del virrei. I el capità general, el digne sant del rei, rebia «en corte», sota el bn, i, ai del que no hi anava!

El capità general era l'víbrite de tots els nostres conflictes. Ell naés obeïa el rei. El govern, en concepte del general, era constituït per uns quants secretaris del rei, uns desgraciats que no aien sabre.

Darrerament, el capità general decidia en tota mena de matèries, cre public, urbanització, conflictes social, qüestions religioses, etc., etc. De tant en tant, la burgesia, agrària, regalava un gran sabre al general o un pendent a a seva filla. I de tant en tant, el general amenaçava amb un cop d'Estat i, a vegades, es «pronunciava». I, naturalment, sempre es pronunciava contra el poder civil, contra el poble.

L'últim virrei absolut que va haver-hi fou el general Barrera. De la seva gestió només vull recordar la restauració del palau de la Capitanía general, feta amb tota l'esplendor possible. El virrei volia viure amb tots els honors. Desaparegudes les Capitanies generals, cal pensar en el destí de l'edifici de la Capitanía general.

L'Estat ha cedit a les ciutats els béns del real patrimoni. Sembla, doncs, que seria molt gentil que es cedís també els palaus dels virreis que el general comandant de la quarta divisió resideixi en un gran palau. Del fet de viure en una gran casa de senyors, els últims capitans generals n'havien deduït que eren uns senyors feudals. No hi ha cap autoritat de Barcelona que visqui tan ben instal·lada.

Precisament ara s'està acabant l'edifici del Govern militar, edifici molt més gran que la Capitanía general. En aquest palau cabrien perfectament el governador militar i el seu superior, el general comandant de la quarta divisió.

Caldrà estar molt atents sobre aquest assumpte. I potser caldria explicar amb quins diners s'ha restaurada la Capitanía general, amb quins diners es construeix l'edifici del Govern militar i amb quins diners els militars s'han pogut proporcionar una casassa a la plaça de Catalunya. Suposem que a molts militars no els faria cap gràcia que es digués que amb els béns del comú ells podien comprar-se una casa a la plaça de Catalunya.

Cedir a l'Ajuntament l'edifici de la Capitanía general seria un acte de justícia, per no dir de restitució. Cal no oblidar que els primers diners que va obtenir la famosa «Junta de Urbanización y Acuartelamiento» foren destinats a la compra d'una casa a la plaça de Catalunya destinada a Casino Militar, fet que no és gaire edificant. I amb els diners de la «Junta» es construeix el Govern militar i fou restaurada la Capitanía general. — M. B.

MIRADOR INDISCRET

Una solució

Un amic nostre, de l'enginy del qual ja hem proporcionat proves alguna altra vegada, proposava una solució per desfer-se dels sense feina acostant-los a llur lloc d'origen i sense el perill que, un cop al tren, baixessin a Sans, com altres vegades ha passat.

—Avui — deia — se'ls dona el ranxo i les sis pessetes a Barcelona, a la plaça de Catalunya si voleu; demà, a Hospitalet; demà passat, a Castelldefels, i així successivament, fins a Chinchilla o allà on sigui. I un cop aquí, s'acaben ranxo i subsidis. Abans no tornin a aplegar-se a Barcelona, passaren dies, potser setmanes, o potser no tornaran més.

Profetes a casa seva

Tothom sap que el germà Ventura Gassol i Puig i Ferrer són fills de Selva del Camp, al Camp de Tarragona.

Però no és tan conegut que en les passades eleccions de diputats a Corts per la circumscripció de Tarragona, Selva del Camp fou l'únic poble on la Lliga va obtenir les majories.

Ja diu la dita que ningú no és profeta a la seva pàtria.

Catalunya vista per D. Clodoaldo

Fragment d'una fulleta clandestina que corria per Madrid:

«...Cuando las tribus catalanas vinieron a España y se instalaron en el territorio español, que hoy ocupan las provincias de Barcelona, Gerona, Lérida y Tarragona...»

Com veuen, els Royos i Villanovas s'imaginen que els catalans, a Catalunya, som uns intrusos.

Una frase de Miguel Maura

Va sense comentaris. Parlant amb Manuel Merino, que és un alcalde del periodisme madrileny del «gracejo» i la «chispa», l'actual ministre de la Governació, senyor Miguel Maura, va dir com segueix:

—Nada! Vamos a organizar un ministerio de Gobernación como en los buenos tiempos. Con un fondo de repñales.

Aquesta dreta no sap on té la mà esquerra.

Piquiponians

Avui fa vuit dies, la vaga dels empleats de la Telefónica ens amenaçava a tots. A darrera hora, però, pogué deturar-se el conflicte almenys per uns dies.

—Era d'esperar! — exclamà, en saber-ho, el senyor Pich i Pon—. Amb això de l'automàtic, aquesta gent de Telèfons tenien la vaga perduda!

Aquesta no és d'En Pich i Pon; però va guanyar un primer premi de piquiponians celebrat a l'Ajuntament.

Diu que en temps passats, veient-se En Pich en la necessitat de demanar uns policies al governador, va dir-li:

—A la verdad, tengo un miedo cerebral.

Un llibre d'En Fonte

Qui se'n recorda d'En Fonte, que havia estat redactor en cap d'El Progreso?

Segurament ningú... potser En Màrius Aguilar. Però el que és ell, pel que es veu es recorda de nosaltres: ara acaba de publicar un llibre en francès, sobre Lerroux, del qual treiem aquestes dates curioses:

Venturall Gassol és poeta i «salta-taulers», el seu pare ja ho era i es va morir de dolor veient cremar la redacció del Cucut.

Els obrers catalans mai (en francès repeteix dues vegades amb negretes *jamaís*, *jamaís*) no seran catalanistes. Ja s'ha vist.

Quant a Macià, per al senyor Fonte és una última escorrialla del militarisme.

Arribat en aquest punt, el bon senyor s'oblida que, historiant la vida de Lerroux, fill de militar, escriu:

«Aquest valent exercit espanyol, de tan ferma tradició republicana.»

En Macià i el Messias

En Francesc Pujols, que com diu ell a la Lliga no el voldrien perquè és més cambronista que En Cambó, ha sostingut, i sosté encara a desgrat de tot, la teoria que En Prat de la Ribera és el profeta de l'imperialisme català i En Francesc Cambó, el Messias.

La Veu, en canvi, en els davantals, cada dos per tres combat el messianisme i les teories messianiques. No fa molts dies feien remarcar al nostre filòsof aquestes afirmacions de La Veu que neguen el que ell afirma:

—Després del triomf d'En Francesc Macià — va dir En Francesc Pujols — La Veu pot negar l'existència del messianisme, però no pot negar l'existència dels macianistes.

L'anarquista de Terrassa

L'anarquista de Terrassa ha assolit una popularitat tan gran que molts ja creuen en la seva existència real. Fins s'ha dit que es presentava per candidat a les darreres eleccions. El fet és que el personatge d'El carro del vi, d'En Ramon Vidales, és molt més famós que molts dels polítics que avui ocupen càrrecs importants. Els periòdics estrangers n'han arribat a parlar. Els estrangers que passen per Barcelona, també. Molts pregunten qui és.

L'altre dia, en un dels hotels més importants de Barcelona, un matrimoni anglès en parlava tot dinant:

—Escolta — deia l'esposa tota intrigada, una dama de gran distinció, al seu marit — qui és aquest anarquista de Terrassa del qual es parla tant en aquest país?

—Segons he pogut deduir — deia el marit, demostrant que s'havia preocupat d'esbrinar l'assumpte —, és un tal Francesc Cambó.

El Sant Sepulcre

Ara que el catalanisme triomfa brillantment, cal evocar les figures dels fundadors del catalanisme polític. Els companys d'En Guimerà, els fidels guardadors de la Unió Catalanista, els que van tenir de passar per l'època amarga de veure que els nostres ideals anaven creixent tan a poc a poc que a ells els semblava que en lloc de créixer minvaven.

La tristesa i el descoratjament es van arribar a apoderar d'aquests sants barons de tal manera, que, com és sabut, van acabar per ésser anomenats el «Sant Sepulcre».

Cada dia es reunien al local de la Unió. Allí, cada dia els mateixos i cada dia a la mateixa hora, prenent café i cervesa, es planyien de la mort dels ideals.

Allí cada dia passaven la vetlla, fent els mateixos comentaris pessimistes. Vetllaven el mort. Després de la natural conversa sobre els assumptes del dia, més o menys interessants, sortien a parlar invariablement del tema de sempre.

—Pobra Catalunya!... — era el p'any que ressonava resumint tota la tristesa d'aquell ambient sepulcral.

—Pobra Catalunya!... Joanet... porta'm una cervesa...

Anacronisme

Un comunista predicava les seves doctrines, amb intenció proselitista, al dibuixant Benigní. Abrandant, el propagandista travava vistosos paral·lels:

—Les doctrines comunistes ja les havia predicat Jesucrist, i per això els romans, poble capitalista, el van perseguir...

—Alto! — féu Benigní —. Els Evangelis no parlen per res del desarmament de la guàrdia civil.

Anticlericalisme rural

Abans, per pensades grosses la fama era dels de Mataró. Ara, els de Sant Cugat del Vallès els hi van reduint.

Vegi's si no. En la sessió de l'Ajuntament d'aquella vila camperola, el cap dels regidors federals de tota la vila engegà uns fogós discurs anticlerical, acabant bo i dient:

—Demano, i això és molt important, que ja que pel poble no fem cap millora, ni abaratim la vida, ni tirem endavant les escoles, que canviem tots els noms dels carrers del poble que duguin nom de sant.

Hem d'acabar amb el clericalisme! Emancipació, nois, emancipació!

En Conill, En Conillat, En Conillera i el Noi de la Lloca li tributaren una ovació tan formidable que el Perla en tingué gèlols. Ràpid, demanà la paraula i a peu dret, solemniat, deixà anar textualment aquestes paraules:

—Canviar els noms dels carrers està bé, però és poc encara. Això és un anticlericalisme a l'abast dels cinc herois de Rubí. Jo, com que sóc el més anticarcondat de tots, demano que es vagi més enllà; que es canviï també el nom del poble. Què és això de Sant Cugat del Vallès? Voleu res més llanar que un poble amb nom de sant? Això a Rússia no passa! Ciutadà alcalde: Jo proposo que en comptes de Sant Cugat del Vallès la nostra vila d'ara endavant es digui ciutat de Pi i Margall del Vallès. I això serà Progrés i Emancipació de la bona.

A En Roc, l'alcalde i espardeyer de la República, li rodà el cap i féu restar la proposició del regidor Perla damunt la taula. Calla, davant la magnitud del que es demanava, consultar l'Intellectual més intel·lectual del poble, corresponal literari de L'Opinió. Sembla que a darrera hora aquest s'ha inclinat a favor de la proposició Perla.

El servei domèstic — Miri fins on hem arribat — deia una senyora ensenyant un petit anunci d'El Diluvió.

L'anunci deia:

SIRVIENTA, para cocinar, lavar y planchar. Sueldo 70 ptas. Veraneo Figaró.

—Aviat les minyones de servei voldran fixar el lloc d'estiu i no passaran per menys de Caldetes...

Crepuscle?

Ha arribat a Barcelona el gran poeta murcià Vicente Medina, i el primer que ha fet, molt gentilment, ha estat dedicar una poesia a Barcelona: Barcelona és bona...

Una de les quartetes d'aquesta poesia fa:

De esta tierra un Verdager,
de esta tierra un Maragall,
de esta tierra un Rusiñol,
de esta tierra un Adrià Gual...

Malgrat això, no ha pogut fins al cap de quinze dies, la matinada de dimarts.

En Gual estarà perdent virtut?

En Lluhi a la lluna

El mateix dia de la seva tornada de Madrid, el ciutadà Lluhi i Vallescà (que per cert no s'hi va Lluhi, ni hi va llescar) fou vist, a la plaça de Catalunya, sopant al conegut restaurant «La Lluna».

EL SR. OSSORIO

EL SR. GALLARDO

La festa de les banderes

Puresa d'expressió

Una clienta, defensada per En Pou i Sabater, tenia l'aprensió — bastant natural en tot cas — que la sentència li seria desfavorable.

—Usted me perderà, señor Sabater — repetia esporuguida, deixant-se sistemàticament el Pou.

A l'últim, aquest perdé la paciència:

—¿Cómo quiere que la pierda, si ni tan sólo sabe cómo me digo?

Tot un crític

Amb motiu de la publicació en castellà de la biografia novellada de Robespierre per Henri Béraud, un senyor, J. P., que fa la crítica literària a l'Esquella, ha dedicat al llibre unes quantes ratlles, no moltes, però bones de debò; en transcrivim unes quantes per edificació dels nostres lectors:

«El senyor J. P. ens assabenta que l'obra de Béraud desfa «la llegenda terrorífica que envolta la figura, fins ara tenebrosa, del cabdill revolucionari de La Commune».

Després ens diu: «Aquesta literatura (literatura que no ens ha dit encara quina) té l'avantatge que l'autor, generalment (aquest generalment és una joia) contemporani del biografat, l'ha conegut i l'ha tractat de prop. Per tant, transmet la seva impressió sobre l'home, amarada d'humanitat, al lector.»

No es pot negar que d'aquesta crítica podreu dir-ne tot el que vulgueu, però no pas que sigui documentada, profunda i orientadora. Per ella el bon lector podrà saber que Robespierre era un cabdill de La Commune, que el llibre de Béraud ens aclareix la seva llegenda, i que, quasi, el senyor Béraud era contemporani de Robespierre.

Abonament de parallamps

El nostre amic i col·laborador, el dibuixant Castanyes s'ha fet una caseta, al veí poble de Sardanyola. No gaire lluny, formant part de la mateixa urbanització, un altre amic nostre, l'editor Santiago Costa, s'ha fet una casa, amb parallamps i tot. I, a propòsit del parallamps, deia en to de broma a En Castanyes:

—Fixi's que és l'únic que hi ha per aquests voltants. Tots els que viuen per aquí, quasi quasi me l'haurien de subvencionar.

—Veurà—va replicar En Castanyes—, més valdrà un altre sistema. Jo, per la meua banda, trobo preferible pagar-li un duro cada vegada que caigui un llamp.

Les inicials del barret

Aquell esportiu Rierola, del qual parlàvem la setmana passada, té encara altres anècdotes al seu repertori.

Deiem que jugava a cartes.

Un dia, després d'una d'aquestes partides de cartes, En Rierola se'n va haver d'anar i es va aixecar a cercar el barret. Precisament se l'havia comprat la mateixa tarda i li fou un xic difícil de distingir-lo pel seu aspecte exterior dels seus companys; per tant, hagué de recórrer a mirar totes les inicials. Les esperades L. R., però, no apareixien i En Rierola cregué en una broma dels seus companys.

—Ets pot saber qui és el que m'ha amagat el barret?

—El teu barret? Ves a nosaltres que ens expliquem!

—Oh, és que és nou i no el trobo; precisament he mirat les inicials de tots i no cap no hi ha les meves.

Un amic cregué aleshores veure-hi clar.

—Escolta, Rierola: tu quan has anat a comprar el barret quines inicials has donat?

—Tu diràs, les meves!

—Bé, però què has dit?

—Què vols que hagi dit, home? El meu nom: Lluís Lielola!

—Doncs així ja està bé, home. Té, és aquest el teu barret — acabà el company allargant-n'hi un que lluia graciosament les inicials L. L.

Ben mirat, ja era el matí del diumenge, però com que el tafaner transeünt se n'anava a dormir, per ell encara era la nit del dissabte. L'home se n'anava a casa seva, disposat a dormir fins que les músiques militars i les salves li interrompessin el son. Fent una mica de volta, va passar pel lloc conegut pel Cinc d'Oros, nom conservat a despit de la modificació que li féu perdre la forma, obra d'un Ajuntament de la dictadura que devia trobar massa plebeu aquell nom tret del joc de cartes. Almenys—devien pensar—se'n pogués dir «escala reial»; però cap arquitecte no trobà la solució de fer assemblar l'encreuament de passeig de Gràcia i Diagonal a una combinació de l'aristocràtic joc del póker.

El tal noctàmbul, com que és una rata de l'escenari del Liceu, va identificar tot seguit els operaris que guarnien l'Altar de la Pàtria: eren de can Malatesta. Per si en tinguéssim algun dubte, un d'ells cridava:

—Ep, Ciquet, porta aquella alfombra del Rigoletto!

«La estètica os ahoga», ens va llençar un dia a la cara don Miguel de Unamuno comentant un míting catalanista a la plaça de toros amb un voleïer de mocadors blancs. Potser, i que ens perdoni l'atrabiellari don Miguel, no és l'estètica el que ens ofega, sinó l'espectacularitat. Era doncs descomptat per endavant que la festa de diumenge tindria un èxitàs.

En tal dia, com tots els diumenges i altres festes, tots els trens que surten de les diverses estacions de Barcelona cap a fora, ja sigui per la banda de mar com per la de muntanya, anaven plens a vessar de gent.

Igualment els incomptables serveis d'autòmbus i de tramvies que s'allunyen de la ciutat, i els autos i camions que els dies de feina fan de camió i els de festa van carregats de gent que vol fer una costellada o anar a torrar-se la pell a qualsevol platja on sempre hi cap una família més amb tot de criatures que ocupen més lloc que els grans.

Hom diria que Barcelona, entrant al juliol, queda sense ningú més que la gent justa i necessària per a fer anar d'esma els tramvies amunt i avall de la Rambla, algun que altre taxi escadusser i algun cambrer ensoportat atut per la calor que es repenja a la porta de l'establiment amb el tovalló a la mà arrossegat per terra.

Ho penseu i us erreu de mig a mig. Amb l'èxode i tot, a Barcelona encara queda gent per envair les vies més amples de la ciutat aguantant heroïcament els efectes de la calor salvatge per tal de contemplar amb entusiasme la desfílada de les tropes republicanes.

L'acte, ben mirat, era un enterrament, i ja se sap que els enterraments de gran pompa frueixen a la dolça Barcelona d'un gran públic. Era l'enterrament de les banderes monàrquiques, però era una cerimònia alegre, virolada per tant següida de tropa i generals muntats a cavall, amb uniformes de gala, plens de medalles i creus.

La llotja presidencial, plena de padrines de les noves banderes, feia l'efecte de la llotja d'un envelat a l'hora del ball de rams.

Si fa no fa igual que abans, exteriorment considerat. Pel bado desinteressat, segurament que no es van establir diferències gaire sensibles entre la desfílada republicana de diumenge passat i les desfílades monàrquiques d'altres festes semblants que llavors duïen el nom de jures de la bandera, amb la missa de campanya de més a més. Sol, coloraina, generals amb plomalls, cavalls remenant la cua a fi de ventar-se les mosques, soldats, o exploradors, aquells de la Creu Roja amb el seu pintoresc vestit tan explotat pels setmanaris humorístics, regalimant suor sota els raigs del sol, però aguantant el típus degut a la solemnitat de les circumstàncies.

Les majors novetats eren la presència dels municipals de cavall i aquella tribuna oficial, plena d'autoritats, de consols, de padrines de les noves banderes i guarnida amb plantes de les dites tropicals i garlandes de fullaraca. Al mig, presidint, un bust de la

República. De lluny semblava el bust d'En Gampar al camp de Les Corts. Al voltant de la tribuna, no de les escoles i de la Casa de Caritat, presentacions dels centres republicans i els Chors de Clavé.

A mitja funció s'ou un toc de corneta estrident. Hi hagué un moment de vacil·lació. El públic mirava desorientat a tot arreu.

El general Lopez Ochoa davant de l'estàtua del general Prim, ben poc republicà per cert.

—Què passa?

Des de l'estrada presidencial hom féu anunciar que s'havia trobat una criatura i que els pares hi podien anar a recollir-la.

Continuà la desfílada solemniat aquest intermedí paternalista. Un altre toc de corneta anuncià que els pares havien

en medio del entusiasmo más espontáneo, más ardiente y más fervoroso, debe quedar como grabado por buril diamantino sobre una superficie de metal o de piedra berroqueña, de un modo tan firme, que ni los embates de la vida, ni los intereses, ni otras causas aun más hondas, os hagan olvidar mientras viváis, este acto tan hermoso, este momento histórico que hoy vivimos y que es uno de los más trascendentales que en la historia de España se puede considerar...

Si a algú se li llegeixen, sense preparació ni indicació de dates, aquestes paraules i no es confon d'autor, es mereixerà un premi.

Potser és que només hi ha una sola mena d'oratória de general popular.

Una de les coses que impressionà més fortament la multitud congregada al passeig de Gràcia fou, indiscutiblement, l'allure, el posat arrogant, marcial de la guàrdia civil. Ben plantats, ben afaitats, nets, lluents i ben alimentats. Faixa tricolor. Eren els que feien més goig de tots. L'aristocràcia de la força armada. Si cada un d'ells no semblava un general, ben poc se n'hi faltava.

La gent, aquell dia predisposada a l'admiració, s'entusiasmava. Com que és de suposar que no hi havia comunistes ni anarquistes entre els badoocs, i si n'hi havia feien de badooc, home sense altra convicció que la de badoar, l'entusiasme no tingué taca.

Fins els boy-scouts i els creu-roges no eren vistos amb ulls tan riolers com abans.

Com en un dia de rua monàrquica, els balcons del passeig de Gràcia estaven endomassats. Banderes catalanes i republicanes, moltes d'elles entrellaçades. Pel passeig de Gràcia—deu pensar algun seu habitant—ha passat un mal vent que l'ha capgirat. La concurrència dels balcons era en general allò que se'n diu distingida. Senyorettes maquillades no es donaven pas vergonya de cridar: Viva la República! al pas de les tropes. Alguna vegada es va observar que en algun balcó només es deixava anar aquest crit quan passava un grup d'oficials.

Una noieta que contemplava la desfílada, es feia explicar tots els personatges que passaven.

—Qui és el capità general?

—Ja no se'n diu, ara, però és aquell de les plomes blanques. Els que el volten són l'Estat major...

—Oh... que és bonic!

En passar els municipals de cavall, la noieta va exclamar:

—Aquests altres generals encara m'agraden més!

I picava de mans, engrescada.

La barrija-barreja fraternal resultava entenedidora. Cal dir, però, que l'escena més entenedidora fou l'aviada de globus. Quin espectacle! Ens recordà una altra aviada de globus que va tenir lloc (abans de la dictadura, naturalment) a Montserrat, una diada de Sant Joan, pels Pomells de Joventut que hi havien anat en romeria. Tenir memòria de vegades esguerra el plaer i se us acuden comparacions entujoses.

Raims de bombes perquè les avien la quitxalla

recollit ja la criatura perduda. Per tant, calia concloure, els pares que n'hagin perdut una altra que s'esperin a sentir un altre toc de corneta. Molta gent, especialment les dones, sospiren profundament; el dia és de concòrdia i propici a tots els estovaments sentimentals. En aquells moments, qui més qui menys tenia els més arrelats sentiments paternalistes, i de pensar que en la llotja presidencial tan plena de senyorassos i gent notable, s'havia tingut cura d'una criatura esgarriada fins que els pares la recollissin, les mirades s'hi tombaven amb agrament.

Si això no representa el triomf del poder civil, ni mai.

La ràdio és comprometedora. Algunes vegades, l'excessiva fidelitat del micròfon ha alimentat les columnes del nostre Mirador indiscret. Així, els que es perderen l'espectacle, però el seguiren des de casa seva, es pogueren adonar que per manca d'un cap de cerimonial, tenia lloc una petita discussió protocolària:

La veu del Dr. Aiguader:—Ciutadans!

La veu del general López Ochoa:—¡No hable, me toca a mí!—i hom se l'imaginava estirant el braç de l'alcalde.

Una altra veu:—¡Señores, que por la radio se oye todo!

I parlà l'aplaudí general.

«¡Ciudadanos de Barcelona! ¡Catalanes! ¡Españoles todos! Este acto que acabamos de realizar en nuestro país, en el país del sol, de las flores y de las mujeres bellísimas,

L'APERITIU

Sobre el camperol. — De vegades, quan un vol fer un examen anatómic de la pròpia persona, una mica fantasista, és fatal que degeneri en un pessimisme agut. Aquest examen anatómic consisteix a imaginar-nos tot allò que tenim sota la corbata, sota la camisa i sota la pell; el cor, els pulmons, l'estómac, la pleura, el diafragma, la melsa, etcètera, etcètera... Totes aquestes vísceres de color innoble, arrapades les unes a les altres, movent-se penosamente com una màquina de rellotge sense cap prestigi, cançades de llur forma tristíssima, de llurs seccions antipàtiques. Ens imaginem tot aquest bé de Déu que tenim entaforat dintre el propi local i pensem que un dia o altre s'espallarà una roda, que se'n hi farà una pedreta o ens hi florirà una xacra, i tindrem d'anar a pendre unes aigües, i gastarem un coloret trencat i acabarem fent fàstic positiu. Si considerem aquestes coses quan ens fem el llac de la corbata o quan anem a triar la roba d'un vestit, la nostra vanitat pueril caurà una mica d'esquena. Si les consideracions les fèssim en el moment d'insinuar-nos a una princesa falsificada que xucla un granís al costat nostre, és evident que aquella tremolosa audàcia de l'Àmor desapareixeria dels nostres ulls i faríem un paper d'encaix sense redempció. Aquest pessimisme de la pròpia vitalitat, el podríem estendre a tots els nostres acudits, a les nostres converses, als poemes que escrivim i a les nostres dentadures espirituales en les hores que ens dediquem a treure la pell als nostres amics íntims.

En definitiva, valem molt poca cosa, i en definitiva, tot plegat té una inconsciència i una fugacitat de llàgrima.

Per distreure'ns de la megror personal, hem inventat unes quantes coses, com per exemple, omplir-nos la boca de fum i treure el fum pel nas, adquirir una gardènia o un dècim de la rifa, enllanar-nos a les muntanyes russes i fer un capbussó dintre l'aigua salada. Però tot plegat és inútil. Els aparadors de corbates més llampants i les obres més denses de filosofia no ens alliberen de la gran tristesa. Només les ànimes absurdes i primàries poden creure que el nudisme o la doctrina de Karl Marx o una exaltació eròtica constant produeixen la felicitat.

A mida que un es fa vell, va perdent l'entusiasme i la fe en totes les coses, hi ha qui li dona per tornar-se brutalment conservador, hi ha qui li dona per tornar-se tendrament cínic, i són molt pocs aquells que adquireixen una pell soferta i perfumada de santedat.

Pel que fa referència a mi, confesso que cada dia la fe se'm va aprimant, i mentre tot se'm va tornant serradures dintre el cor, hi ha, però, una cosa amb la qual cada dia tinc més fe i més entusiasme. Això podrà semblar pueril i idiota, però no hi puc fer més, confesso la meua feblesa, i manifesto que la cosa que cada dia guanya més als meus ulls, és el meu país.

Es clar que el meu país és olla com tots, i viu al ritme grotesc i confusionari de tot el món, de vegades amb avarícia, de vegades amb una desguitarrada febre. Però per mi és igual. Accepto totes les falles, tots els punts morts, totes les inconseqüències. Catalunya no és l'ideal, ni cosa que s'hi assembli, però jo cada dia sento una adhesió i una fe més vives a aquesta llenca de terra.

I en dir la llenca de terra, em refereixo a tot el que hi viu i s'hi belluga, des de les patateres als mecànics que guien un camió i les dones que venen dècims de la rifa. Des dels pardals de la Rambla als pastors que roseguen una ceba crua en un reclau silenciós de muntanya.

I de tota la gent del país, la que em produeix més efecte és la que es dedica a treballar la terra i a fer marxar les col·lites. Catalunya, amb tots els seus claps industrials importantíssims, és un país camperol i és una força agrícola. En aquestes dies se parla de trasbalsaments, de neguitoses vagues i de cataclisme social. Tot això és naturalíssim que passi, és naturalíssim que la gent tingui por, que algú ensenyi les dents i algú s'amagui dintre el cau. Això passa a tot el món, amb més violència, d'una manera més corrosiva. Aquí n'hem vist moltes i en veurem moltes més encara, però tenim la sort de la terra, del clima i de la gent; Catalunya disposa d'allò que podríem dir-ne una bona carnadura, la sang no és malejada ni pobra i les ferides es cicatritzen més aviat que enlloc.

Ara, entre les moltes vagues que s'annuncien, hi havia la dels camperols. Les senyores estaven desesperades, perquè ja veien fugir aquelles fulletes d'escarola i aquelles mongetes tendres i aquells forcs d'alls paradisiacs. Semblava que venia un cataclisme vegetal, que les verdures es podrien als camps, i els mossos de pagès, en lloc de collir auerococs amb una badoquera, s'obrien el ventre amb la força d'abastar fems.

El perill es condensava el dilluns a la matinada en una forma alarmista, però el bon sentit virgilià del pagès del país, no del mossos de pagès metec i errant, que ve de les estepes desarrapades, sinó del pagès nostre, que sap la importància que tenen una col i un tomàquet, s'ha imposat en absolut.

Aquest llevat georgic, aquesta tradició realista del camp, és allò que per mi salva i salvarà la nostra terra contra tota la purulent demagogia importada, contra la desenfrenada misèria insensible.

Jo entenc que per comprendre i estimar la nostra terra, no n'hi ha prou amb pendre un aperitiu en la terrassa més tructulent; cal somiar de tant en tant en la cançó dels grills del capvespre que acompanyen a un home sorneguer i pengim-penjam, absolutament realista, que estima tant el diner que val el seu camp d'albergínies com els ossets que li aguanten l'espina.

JOAN SOLER

NOVETATS PER AL BANY I LA PLATJA

CAUXÚ CATALÀ

CORTS CATALANES 615

Sucursals: Ronda de Sant Pere, núm. 12, i Passeig de Gràcia, núm. 127

NOVETATS EN CAMISES

FI TO

Jaume I, 11 Tel. 11655

Vda. de Josep Ribas

MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

Gabinet ortopèdic

HERNIUS

Salvació de l'hernia

ARAGÓ, 277, ENTRESOL, 2.ª DE 10 A 11 DE 4 A 7

TELÈFON 76850 - BARCELONA

REPRODUCCIONS PLÀSTIQUES D'ART CLÀSSIC SAGRAT, PROF. LENA, S. A. Exposició i venda: Rosselló 238, junt a Passatge de Gràcia

La batalla del cupó municipal

Cal una advertència, abans. Si no, anem a risc de tenir una visió inicialment deformada dels fets. De tot el carregat volum del deute de la Ciutat; de tota la parvitat de numerari existent al tresor del Municipi, la culpa és gairebé exclusivament de l'Ajuntament esquirol que va disbauxar Barcelona en temps de Primo de Rivera. En segon lloc, de la mansuetud i falta de coratge cívic del país, aleshores. Quant al poc tacte, o excés de confiança, que darrerament, per

en comptes de certs viatges tardans, indiscrets i optimistes. Amb ells, però, si ha patit el nostre amor propi, s'ha reforçat la nostra experiència, cosa ben necessària. Car, ho diem de tot cor, bona part del problema de Catalunya, pel que afecta els catalans, és qüestió d'experiència, solament d'experiència.

Naturalment que, després d'aquests fets, al cor de la gent catalana es congria un dolor. Dolor que, segons la dita bíblica, és

Facsimil del cupó municipal

ventura, s'hagi pogut observar en algú, cal convenir que ve en tercer terme i amb una pila de circumstàncies atenuants. Es bo que Barcelona s'hi fixi i ho pensi.

També és bo que la nostra ciutat, en un moviment de serenitat i clarividència, enfoqui la situació tal com en la realitat es presenta. És a dir, seriosa, però no gens alarmant. Digna d'estudi, però també digna de confiança. Precisament perquè hi ha hagut un xic d'inexperiència i un xic de negligència, podem estar més tranquils. Tot el nostre afer es redueix a mirar que, d'aquí endavant, hom sigui més caute i diligent. Car el mal ha consistit més en la forma que en el fons. No hi ha hagut dany, sinó equivocació pura i simple.

Barcelona no perilla per quinze milions, i — sigui dit de passada, per insistir-hi més detalladament més endavant —, l'actitud de Madrid mercadejant el seu ajut per consideracions inoportunament polítiques, ha estat digna de tots els blasmes. No és amb petiteses i rancieses així com es dominen els pobles. L'art de governar és incompatible amb certs procediments. L'acte que comentem és, al contrari, l'allegat més formidable contra l'unitarisme.

Barcelona ja ha trobat, sembla, a hores d'ara, la solució. I, afegim-ho, una solució tan satisfactòria que ens fa doldre que no s'hagués dut a cap de primer antuvi,

el contrapès de la ciència. El de comprendre que, envers nostre, en algun sector de Madrid, impera un criteri d'hostilitat, el qual, en la seva ceguera, no es fixa en l'oportunitat o la inoportunitat dels procediments. Hom es pregunta, amb estupefacció, com és possible que un govern d'Espanya ha pogut creure un sol moment que servia els interessos del cos nacional, infligint un seriós perjudici (o almenys ells s'ho figuraven) a la ciutat principal espanyola. Hom també no sap explicar-se com, per un moment, la passió hagi pogut obturar tant els cervells, que algú s'hagi fet la il·lusió que, sabotejant el pagament del cupó municipal d'aquest trimestre, la cosa es reduïa a una operació de càstig contra un partit poc simpàtic al Govern provisional; car, de fet, el mal es causava a milers de ciutadans, modestos i anònims, que no tenien res a veure amb la brega. Hom, finalment, no pot estar-se de protestar que, pocs dies abans de jugar-se les nobles armes parlamentàries, s'esmolessin coltells sords i arteriosos.

I, al capdavant, la nostra ciutat no demanava res que no fos seu. La sucursal barcelonina del Banc d'Espanya drena cinc cents milions de pessetes al compte-correntistes d'ací. D'elles, dues centes són concedides com a crèdits a casa nostra. Les tres centes restants emigren i fan rutilar molins aliens amb aigua nostra. Això cal que tothom ho tingui present, i, de més a més, és ja conegudíssim i proverbial; nosaltres ho transcrivim només perquè convé que es digui i es repeteixi i es vagi repintint, perquè hi ha coses que de tan sabudes no se'n fa cap cas.

Barcelona, Catalunya, no poden aguantar un tracte així de disfavor, que no és de justícia; que no és sinó una escorrialla dels procediments injustos i poc lleials del bonisme. Barcelona, Catalunya, no poden viure a l'empàs d'un règim que els falla quan el necessiten. L'esdeveniment actual ha estat poca cosa, però esgarrija de pensar que ens podria succeir si mai ens trobéssim en un cas veritablement greu.

El que ara ha passat — com diem — no ha estat gairebé res. Però la lliçó que se'n ha seguit és gran. Jo voldria que tots els catalans, en comptes de deixar-se dur per sensacions superficials i jeremiades, no hi veïssim més que un cas particular dels molts inconvenients que representa per a Catalunya la falta d'organització de la seva llibertat constitucional, i que, com a conseqüència, es fessin cada dia més fermes en el propòsit de col·laborar a obtenir-la.

ROSSEND LLATES

Mirant fora

Humor britànic

Baldwin es most molt sorprès de l'afició que els ministres treballistes han sentit sobtadament envers les qüestions agrícoles. —Les tres quart parts dels diputats laboristes —deia— són incapaços de distingir una remolatxa d'un pastanaga, encara que les rebessin al caçcom a senyal de simpatia.

Algú repetí aqua frase a Mac Donald, el qual contestà:

—I quants lord brien capaços de distingir un tros de tina d'un tros de carbó? I això que molts d'ells tenen grans interessos en la indústria minera.

Els grans processos

«L'Anthologie mensuelle» és una revista, òrgan de l'Aliança franco-egípcia, destinada a estranyer llacos. En dia que devia anar curta d'original, aquesta revista va publicar un anunci redactat així: «Mesdames, si vous voulez être chic, faites-vous habiller par Jean Patou». Com que aquest anunci era publicat a títol graciós, els directores de la revista esperaven rebre unes paraules de remerciament del senyor Patou. Les paraules arribaren... per via judicial. El onegut modista demanava, davant el tribunal de comerç, un franc de danys i perjudici, perquè el seu anunci anava al costat dels te cases de segon i tercer ordre, i prohibia a la revista imprimir el seu nom, perquè la lectura d'aquella són incapaços d'apreciar es creacions del senyor Patou.

Per la seva banda, els directores de la revista, jutjant-se ofesos per la conducta del senyor Patou, també demanaven un franc de danys i perjudici, tot esperant que les cases d'autos Voisin, de modes Lewis i de pells Max, ofeses per la qualificació despectiva que els ha dat el senyor Patou, facin igual.

Hi ha dues noies amb el títol de Miss Paris, Mlles. Ortman i Jouve, i per posar en clar quina hi té dret, l'afar s'ha dut als tribunals.

L'advocat de la darrera, Théodore Valensi, sosté que la primera no reuneix les condicions imposades pel comitè, ja que és mare d'una criatura, cosa que la mateixa Miss Paris ha declarat en un interviu periodístic que acabava amb aquestes paraules del repòrter: «Es un fill de l'amor, senyoreta; sereu defensora per Venus». I Valensi, jugant amb aquesta frase, digué, en la vista de la causa:

—Venus us apareix avui sota les faccions del meu confrare M. Moro-Giafferi.

Aleshores aquest, defensor de Mlle. Ortman, interrompé:

—Perdó, estimat confrare. No sóc Venus, ni el pastor Paris ni tinc cap poma per atorgar!

Un antecedent de l'hora d'estiu

Quan Benjamin Franklin era ambaixador dels Estats Units a París, preconcitjà ja la reforma de l'hora d'estiu, encara que en una forma diferent de l'adoptada modernament. Per Franklin, l'hora d'estiu s'arreglava llevant-se de matí.

Efectivament, en un article que publicà al Journal de Paris, del 26 d'abril de 1754, proposava diversos mitjans, ben poc amables, per fer llevar als ciutadans amb el Sol: multa d'un lluit a tot ciutadà per cada finestra amb els porticons tancats en fer-se de dia; reglamentació del consum de la cera (que hauria dit de l'electricitat?); gran repic de campanes de totes les esglésies i, si no n'hi ha prou, salves de canó, una per cada carrer.

La proposició de Franklin fou acollida amb una riallada general.

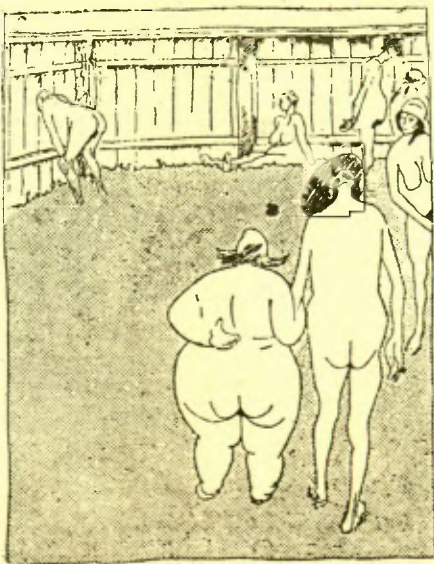
Humor vienès

De la guerra ençà — tothom ho ha comprovat — l'humor vienès ha anat molt a menys. Però de tant en tant encara ja timitades aparicions.

Una d'aquestes l'ha provocada un tal Klein, que fugí de Viena amb una suma que no era seva fins que se n'apoderà, i prou gran per permetre-li de donar la volta al món força confortablement.

Abans de deixar cada ciutat important del seu itinerari, Klein escrivia una postal a la prefectura de policia de Viena fent-li saber que s'afanyava a liquidar la suma distreta, i quan no li'n quedés gens, lliurava a les autoritats del seu país.

Per fi, complets els seus propòsits, ha tornat a Viena. Abans que la policia l'hagués trobat, es presentà ell mateix a constituir-se detingut. Només li quedaven cinc xilings. Encara podia, doncs, esperar una miqueta més.

MORAL NUDISTA

—L'haurem d'expulsar aquest indecent. Sempre mira pel forat les persones vestides! (Simplificissimus, Munic)

Dictadors lusitans

La coneixença dels principals elements dirigents de la dictadura lusitana ens farà copsar ben al viu les característiques i el valor del règim que avui esclafa Portugal i el condueix a la ruïna.

Molt podríem escriure sobre la figura del president de la dictadura i potser a ell ens referirem més endavant.

Ens acontentarem avui amb dir que e general Carmona no era cap figura destacada ni coneguda de l'exèrcit portuguès. Pe-

cal esmentar el capellà Mendes Correia, un dels raríssims sacerdots l'orientació política dels quals s'ha mostrat sempre en constant acord amb els principis cristians i en desacord amb la brutalitat de l'obra dictatorial, que farà caure damunt dels catòlics—units als militars en la dictadura—l'odi del poble portuguès, brutalitzat i torturat...

Fernando de Souza, condemnat per l'autoritat religiosa per ordre del papa perquè feia del catolicisme el seu instrument d'odis polítics, canvià el títol del seu antic periòdic *A Epoca*, pel de *A Voz*, i continuà essent el veritable cap dels catòlics lusitans... I *A Voz* segueix constituint la clauveguera en la qual desaiquen les calúmies i les mentides més vils, les més tristes passions!

Però el veritable dictador és Salazar. Era, com Cerejeira, catedràtic de la Universitat de Coimbra. Vingué a substituir a la cartera d'Hisenda el general Sinel de Cordes. Sinel de Cordes llençà bojament els diners —els diners d'un país com Portugal, ja mig arruïnada en situació econòmica ben crítica.

Però Sinel de Cordes era ministre d'una dictadura, i podia fer el que volia. I per atreure amics a la causa, inicià una veritable orgia financera. Prestà, a empreses fallides, al 4, 5 i 6 per cent diners que l'Estat rebia emetent deute flotant al 9 per 100! Foren dilapidats tots els dipòsits que l'Estat tenia a l'estranger, augmentà la circulació fiduciària, el deute s'hipertrofià...

La política del nou dictador financer fou molt senzilla: Salazar volgué fer pagar a la nació les dilapidacions del seu predecessor mitjançant augmentos fantàstics de les contribucions!

En els anys que porta ja a la cartera de les Finances, la situació econòmica de Portugal no ha fet més que empitjorar i és avui tan desesperada que hom no veu com serà possible sortir-ne. El messiànic ministre—que venia a arreglar-ho tot i a enriquir els portuguesos—publica sovint unes notes oficioses encara més nuvoloses que les del nostre Calvo Sotelo, que no donen xifres clares, però que afirmen que hi ha superàvit...

La realitat és ben diferent: la situació del comerç i de la indústria és terrible, els bancs tanquen, no hi ha crèdit i les fallides es succeeixen amb freqüència alarmant.

Les contribucions de Salazar esclafen tan terriblement el país empobrit, que mentre el comerç agonitza, la fam i la misèria augmenten constantment. La xifra de les contribucions ens dirà fins a quin punt arriba la pressió, avui ja insuportable, que pesa damunt del contribuïent portuguès: mentre en 1924—any en què el valor mitjà de la lluita esterlina fou de 134,60 escuts (l'escut fou establert aquell any per Alvaro de Castro)—les contribucions directes i indirectes assoliren la xifra de 460 milions d'escuts, en 1930 (amb la lluita a 108 escuts) les imposicions estaven més que triplicades, arribant a 1,464 milions! I això a desgrat del major valor de l'escut en aquest darrer any...

Tal és l'obra de Salazar, que està fent passar a Portugal una crisi paorosa, de la qual no sap com sortir.

Aquests personatges i els *soviets de tinentes*, anònims, però ja coneguts nostres, són els que dirigeixen l'actual règim portuguès...

GONÇAL DE REPARAZ (FILII)

El general Carmona

rò precisament aquest fou el motiu perquè el possessin al cap de la dictadura (per a substituir el general Gomes da Costa) els *soviets de tinentes*, en els quals realment resideix el poder. A poc a poc, gràcies a la seva unió amb Oliveira Salazar, passà a ésser, si no un veritable dictador, almenys un element actiu de la dictadura salazarista. A desgrat de fets lamentables, Oliveira Salazar el sostingué i no el deixà dimitir.

Un dia ell i tot el ministeri dictatorial va ésser tractat a puntades de peu pel tinent Moraes Sarmiento. Aquest ni tan sols va ésser emprisonat: els *soviets de tinentes* estaven darrera d'ell...

Però deixem Carmona de moment per passar als elements ultra-catòlics que són avui els que inspiren el règim dictatorial.

El cardenal patriarca de Lisboa, Cerejeira, és un antic catedràtic de la Universitat de Coimbra. Fou elevat al patriarcat quan ja la dictadura donava mostres de poder caure. El seu predecessor havia recollit escandalosament el règim, contra l'opinió d'altres autoritats catòliques, com, per exemple, el bisbe de Damão (Índia Portuguesa) i l'antic vicari general, Ananquim, que veia lúcidament els perills que per a l'esdevenidor del catolicisme lusità oferia aital política.

Cerejeira veié també aquests perills i pre-tengué separar l'Església de la dictadura. Escriví una carta a Carmona demanant que donés una amnistia i que hom procurés pacificar la nació.

Però desgraciadament Carmona, dominat per Salazar i pels nostres ja coneguts intel·lectuals, no li hi fet cas.

La lletra adreçada al dictador estava tota plena de l'esperit de perdó que deuria ésser el veritable de l'Església. Hi demanava l'amnistia per als condemnats polítics i principalment per al senyor Cunha Leal, perseguit per no trobar-se d'acord amb el ministre de Finances en la qüestió del pressupost d'Angola.

Salazar i el cardenal són íntims amics. Això no ha obstat perquè la lletra del patriarca no hagi tingut més resultat que provocar la irritació dels conservadors!

Així, tota la bona voluntat de Cerejeira res no ha pogut contra el reaccionarisme sec dels catòlics, l'ídol dels quals és Fernando de Souza, director del periòdic integralista *A Voz*. Aquest no és home gaire digne d'estimació: és un periodista ple d'odis i col·laborador i protector dels negocis més bruts, en perjudici dels interessos de l'Estat. Doncs bé: avui com avui, Fernando de Souza és el veritable cap i l'inspirador dels catòlics portuguesos!

Això és lamentable; no cal dir que, tenint caps com aquest i altres de semblants, el catolicisme portuguès no pot estar pitjor dirigit. En canvi els pocs que estan ben orientats i tenen un esperit ample, veritablement cristià, i clarivident intel·ligència, són detestats i posats de banda. Tal és el cas, per exemple, del periodista Eduardo Saldanha, especialista en qüestions colonials que ha escrit una sèrie de llibres sobre les possessions portugueses, en els quals l'obra colonial del govern és denunciada com una veritable traïció nacional. També

URODONAL

treu el dolor de ronyons perquè dissolt l'àcid úric

Estil salutar del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que es té indicat.

DR. DOMINGUEZ RICO
Catedràtic de la Facultat de Medicina de Sevilla

GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALITZA EL REUMA

CADA JOIA MARCA UNA ÈPOCA

J. ROCA

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

TRAJOS PER A BANY BARNUÇOS CAMISES - PAIAMES SUETERS CINTURONS - ELASTICS MOCADORS MITJONS - MITGES PREUS BARATISSIMS

F. VEHILS VIDAL

32-Avinguda Portal de l'Angel-34
7, Plaça Universitat, 7

Fontbernati

SASTRE

Trajos mig temps a preus mòdics

Cucurulla, 2, 1.ª - Barcelona

Creacions de perfumeria selecta per a cavaller

Gentleman

aigua de Colonia - talc - loció - massatge - extracte - fixador - brillantina - xampú - pòlvors - rhum quina - sabons bany - tocadors i afaitar - crema de sabó

La Florida 34
APARTADO 237
BARCELONA (C.º 2.ª)

EL CINEMA

La consolidació del sonor

Quan es tracta de fer com un inventari de tota una temporada, i això sense ultrapassar les dimensions normals d'un article periodístic, la matèria és tan vasta, que hom ha de restringir-se, si us plau per força, a detallar una rapsòdia de títols agrupats d'una faïscó més o menys convencional, que és el que ens proposarem en el nostre darrer article. Però no creiem desproveït d'interès reprendre ara el tema que feia l'objecte

que han parlat de teatre filmat, encara que haguessin tingut raó—que no la tenien—, s'assemblaven a aquells que, repetint malament un pensament famós—com tots els seus—de Pascal, parlen de la vanitat de la pintura que pretén fer-nos admirar la còpia d'allò que els nostres ulls poden veure en l'original.

Però no podem el temps defensant posicions que avui estan definitivament ultra-

Edwina Booth i el bruïxot de la tribu, en «Trader Horn», que porta a la pantalla els sons de la jungla.

d'aquell article, des d'un punt de vista diferent; deixar de banda els exemples i no referir-nos sinó a les qüestions generals. I la qüestió més general, aquí, no és altra sinó la creixença i la consolidació del cinema sonor.

Aquesta creixença marca una etapa definitiva de la marxa de la nova modalitat cinematogràfica envers una indiscutible categoria artística. El seu estat actual creiem que el justifica als ulls d'aquells que ahir eren els seus detractors, detractors que es reclutaven entre els esperits dogmàtics i també entre aquells a qui el nou invent atemptava en llurs interessos materials.

L'època de les controvèrsies ha passat, però també és massa aviat per creure que ja som a l'època de les definicions. Aquells que animats d'un amor pel cinema que ells deien pur, havien edificat tota una estètica del film que creien definitiva, són els culpables de la confusió que regna avui encara, davant del nou art cinematogràfic. No els imitem a ultrança, damunt d'una realitat que, més que una realitat, no és avui encara sinó una tendència que s'obre pas, en mig dels prejudicis, cap a la clara consciència d'ella mateixa.

Provocava la perplexitat sentir dir des d'un principi a persones eminentes, com ara Pi-randello, que el parlat no seria sinó una depravació del teatre. Cal una profunda ignorància del cinema per no comprendre com aquest és radicalment irreductible al teatre, i per tant, àdhuc posant les coses en el terreny més desfavorable, des d'un principi estavem enfront, més que d'una imitació, d'una invenció, és a dir, d'una novetat.

Les barroeries d'un començament no han d'ocultar-nos la veritat artística. El sol fet de substituir la realitat corpòrea de les taules per la fotografia moguda—permi's per aquest galimatias—d'aquesta realitat, posa una modalitat artística nova. Però mai, àdhuc en el cas pitjor, no s'ha tractat d'una perfecta coincidència; sempre el cinema ha barbotejat la seva independència. I aquells

passades, el cinema havent-se emancipat més de pressa que corrents d'aquella immobilitat inicial que inquietava els impacients i engrescava els conservadors que hi veien una confirmació de llurs teories. Només insistirem afirmant que en el film sonor més rudimentari hi havia novetats, puerils si voleu, però novetats tanmateix, que preluïaven la descoberta d'un món artístic, d'un món minúscul avui encara, però que, com totes les realitats d'indole artística, porta a dins germens d'expansió indefinits.

Un primer fet a remarcar és que, després d'una divergència inicial, el cinema sonor torna a aproximar-se, en línies generals, a la morfologia del cinema mut. Però no hem d'exagerar la importància d'aquesta remarcada, per tal com afecta un punt merament circumstancial. Després d'un excés propi dels debutants, el cinema sonor s'orienta envers una forma, en el fons d'essència visual, on les paraules i els sons juguen un rol subalterne. Perquè és de sentit comú que si el cinema novell està destinat a progressar, no realitzarà cap progrés sinó amb la condició d'especificar-se i alliberar-se d'una analogia amb el vell cinema, la qual trairia a les clares una manca d'originalitat, un art híbrid fet de factors manllevats.

Només és possible pensar tres formes de cinema sonor, que són: la forma actual, en la qual els sons i les paraules tenen el rol secundari; la forma de la qual *Romança sentimental* d'Eisenstein deixa entrellucar les possibilitats, on imatges i sons col·laborarien per un igual en la síntesi artística; i, finalment, resta una possible modalitat en la qual la sonoritat s'asseguraria la supremacia. Creiem que Ruttman ha fet alguna temptativa en aquest sentit.

Aquestes diverses orientacions i els valors definitivament establerts pel nou cinema podran amb facilitat procurar-nos consideracions que ens donaran un article almenys tan llarg com aquest. Ho deixarem pel número vinent.

JOSEP PALAU

PANOFAMA

Les repeses

Amb l'augment de la cor, els preus dels cinemes s'han abaixat; amb la substitució de les estrenes per les repeses, la qualitat dels espectacles més aviat ha tingut tendència a elevar-se. En poesies han tornat a passar per les pantalles films ben meritòris com *Xang*, *Scaramche*, *Quatre d'infernària* i altres més o menys importants.

Es el moment de repedir amb tots els honors *Alleluia*. Tenim la seguretat que l'obra seria més ben rebuda pel gros públic del que ho fou quan s'drenà. L'obra s'ha discutit i ha donat moltes paraules, perquè ara el públic estigui més preparat, si no a comprendre-la íntegrament, a veure-la amb curiositat.

Mussolini i el crucifí

Victor Seastrom, ater a cuidar els detalls d'una *mise-en-scèn* destinada a fixar l'ambient de la residència on té lloc la seva darrera obra *La dona que estimem*, amb insistència ha fet figurar en les parets d'una de les cambres de Toy, el protagonista, un italià emigrat a Califòrnia, un crucifí i un retrat de Mussolini.

Ara, si fos a fer, pot Seastrom s'hauria decidit a suprimir el retrat o la creu. I si més no, aquest detall podrà servir per identificar la data del film en un possible treball pretèrit d'erudició.

Naturalment, sempre que el Quirinal i el Vaticà no es decideixin per la concòrdia.

Maria Jacobini

Fa més de quinze anys que Maria Jacobini treballa en el cinema. És una de les *stars* més famoses del cinema europeu. Llargament habituada a la tècnica del mut, ara li ha calgut renovar les seves maneres en haver de militar en el sonor.

«El parlat — diu Jacobini — demana una preparació llarga i més minuciosa que no pas el mut i el teatre. Hi ha en el treball escènic un ample marge d'arbitrarietat que no existeix ni en ombra en els *talkies*. En aquests, l'actor és prisioner del camp, de les llums, del micròfon. Tot és registrat i a voltes malauradament amb excés. Per a'tra banda l'atmosfera dels *studios* és densa i depriment.»

Maria Jacobini recorda amb particular afecte el seu film *Adéu, joventut!*

King Vidor i «El Carrer»

La famosa obra de teatre d'Elmer Rice, *Escenes del carrer*, que fou estrenada la temporada passada a Romea amb el títol *El carrer*, ha estat transposada a la pantalla per King Vidor.

No es pot d'una manera sumària indicar les afinitats espirituals que puguin existir entre *l'el món marxa* i *El carrer*, afinitats que poden haver decidit King Vidor a encarregar-se de la transcripció cinematogràfica d'una de les obres més famoses del teatre nordamericà.

Esperem que l'autor d'*Alleluia* tornarà a sorprendre'ns amb el seu talent. Tanmateix l'obra de Rice no és pas perfecta, i després d'un primer acte d'exposició remarcable i ben original, l'obra s'encarrila dins els canons més inveterats del teatre tradicional. Fora interessant que King Vidor conservés en el seu treball una perfecta independència al servei de la seva lucidesa a copsar els estats anímics de l'home modern perdut dins les grans aglomeracions humanes, amb aquella objectivitat que tant admirem en *l'el món marxa*.

Objectivitat que sembla recelar un escepticisme mitigit per una gran consciència artística.

La protagonista de «Tabú»

Una de les raons per les quals esperem la temporada vinent, és per veure *Tabú*, el film que Murnau rodà a la Polinèsia i del qual tenim — per si el nom del seu realitzador, malauradament difunt, no fos prou — unes referències immillorables.

Però a propòsit d'aquest film, ens arriba una notícia curiosa i, al nostre sentir, ben poc agradable. La protagonista de *Tabú*, Reri, una indígena de Baho-Baho, acaba de desembarcar a Nova York, contractada per les Ziegfeld's Folies.

Sincronitzacions

El problema plantejat per l'exportació a països estrangers de les cintes parlades, ha portat moltes vegades les cases productores a enviar les cintes destinades a aquells països, un cop substituïda la sincronització verbal original, per una sincronització estrictament musical, ensems que uns quants rètols intercalats prudentment resumeixen la substància del diàleg.

Això és una cosa que tothom sap, però el que ara volem nosaltres és només expressar l'estranyesa que ens ha causat veure que algunes vegades la sincronització és a base de música vocal. Creiem que això és inadmissible. La música d'acompanyament ha d'ésser estrictament instrumental, altrament resulta arbitrari que una escena d'interior, per exemple, s'acompanyi d'un cor invisible que no respon a res en la pantalla.

Es diferent del cas d'*Ombres blanques*, en què les primeres imatges, que no tracten sinó d'evocar un medi, s'acompanyaven d'un coral destinat només a transcriure musicalment el mateix medi. Acceptable com a introducció, l'audiència de veus humanes en el curs de l'anècdota no ens pot convèncer de cap de les maneres.

Es de justícia, per altra banda, atorgar que aquest treball de sincronització habitualment és magnífic. Música adaptada amb encert, molt ben escollida i sonant amb remarcable netedat. Les sincronitzacions de la casa Fox són modeliques. Podríem citar exemples a dojo. El públic pot haver-los remarcats.

El màgic dels rostres

A l'ombra dels grans noms que la fama porta per tot el món, viu una gentada immensa, anònima, tan indispensable al cinema com les mateixes *stars*. En les ciutats del cinema, Hollywood, Joinville, Elstree, Neubabelsberg, viu una població subalterna que no surt ni sortirà mai en cap film. Només una mica, en *Die grosse Sehnsucht* (La gran aspiració, literalment; presentat a Barcelona amb el títol: *Atenció, càmera!*), es veuen els *studios* per dintre. Però és una visió destinada al públic, arranjada per tant,

duir-se a igualtat amb: «Es capaç de trobar un bon maquillador?»

I, potser el lector ens agrairà que li diguem que en 1928, aquelles dues preguntes no eren intercanviables com ho són en 1931.

Hi havia un home que es deia Lon Chaney, i les oficines de propaganda feien seguir el seu nom de la menció «l'home de les cent cares». Lon Chaney era un artista

Un dia Vanda Gréville es va voler assemblar a Greta Garbo

Com és natural, és a Hollywood on més gent viu del cinema, de les professions més inversemblants als ulls del públic que, per passar l'estona i prou, freqüenta els locals de projecció.

No parlem ja dels tres mil cent divuit periodistes que inunden, de Hollywood estant, de notes ofioses tot el món. Ni de dos vidents, un de cada sexe, els més fa-

de la caracterització: amb falses dents, falsos pèls, falsos pòmuls, era capaç d'imitar la cara de qui fos. Lon Chaney al·liconà Ernesto, i aquest ha fet escola. Ha pogut venir a Europa, a treballar a Joinville, deixant una escola formada que assegura la permanència de la figura dels artistes tal com els la coneixem a la pantalla, que al capdavant, si ens en interessa una cara, és la que els coneixem a la pantalla i no pas la que fan en la seva vida privada.

Es fama que Greta Garbo una vegada va sortir en una actualitat parlant i no la va conèixer ningú. Potser tots heu vist fotografies de Mary Pickford preses en el seu darrer viatge a Europa. Doncs bé, ja em direu si s'assemblava gaire a la Mary Pickford de les seves més recents pel·lícules. Però qualsevol va pel món amb la cara pintada com cal treballar al *studio*.

Si no, considereu la recepta del rostre de *vamp*: Doble capa de falses pestanyes de dos centímetres de llarg i més i tot, gruixuda capa de rimmel, Kohl als ulls engrandits, celles dretes enfiant-se cap els costats del front, parpelles ombrejades, boca eixamplada i molt grassa, contorn de la cara vermell sang de bou.

A la llum del dia, una cara de *vamp* fa el seu mal efecte, però és perquè el faci millor en els primers plans obtinguts sota la llum enlluernadora dels *sunlights*.

Aquí teniu una prova de virtuositat de maquillatge: un dia Vanda Gréville es va voler assemblar a Greta Garbo. En sortir del taller del maquillador, diuen els que hi eren, l'actriu francesa semblava una persona rara amb la cara bruta. I ja veieu quin altre efecte fa en la fotografia.

Amb uns èxits així, és comprensible que el maquillador s'engresqui. Més difícil encara... I que pugui dir amb un cert menyspreu: «Doncs com Joan Crawford, boniques, joves, no tenen cap interès: arriben a fer bonic saltant del llit!»

S. EDDINGTON

Ja ho sabeu...

—que *Trader Horn* ja fa cinc mesos seguits que es projecta a Nova York?

—que Van Dyke, ara a Hollywood, hi rodarà per primera vegada un film, i que aquest serà policíac?

—que els alemanys preparen un film d'aviació, amb Brigitte Helm de protagonista femenina?

—que Douglas Fairbanks i Mary Pickford tenen intenció de produir una sèrie de films parlats escollits entre llurs films muts de més èxit?

—que *Fantomas* serà objecte d'una nova filmació parlada?

AVUI, DIJOUS, INAUGURACIÓ OFICIAL DE LA
Sala de Proves i Demostracions

DE L'EQUIP SONOR

Orpheo-Sincroni

PRESENTACIÓ DEL NOU TIPUS “SUPER”

No són possibles les avaries ni els aturs, per ésser dobles tots els elements d'aquest equip.

L'últim avenç de la indústria cinematogràfica sonora.
El més perfeccionat fins a la data.

Cinematogràfica “ASTREA”, S. A.

Rambla de Catalunya, 43 i Consell de Cent, 296

Telèfon 24752 - BARCELONA

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

MOBILIARI D'ART BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16286
BARCELONA

EL TEATRE

"Le sang de Danton" "Mariastaña"

Ja fa molt de temps — hom ha tingut bona ocasió de constatar-ho prou vegades — que damunt el teatre pesa d'una manera extraordinària la influència del cinema.

Creiem que deixar-se arrossegar per aquesta influència és una equivocació contra la qual s'hauria de reaccionar, no pas amb grans esveraments, però sí amb intel·ligència i energia si hom no té ganes de veure l'art teatral enfonsar-se en la misèria més gran.

Si el teatre vol posar-se en competència amb el cinema en allò que aquest té d'espectacular i de movimentat, pot ben bé donar-se per vençut abans de començar.

No és pas anant a l'encontre del cinema i volent presentar-li el combat amb les armes mateixes de què aquest disposa amb molta més abundor, lleugeresa i idoneïtat que no pas ell, que el teatre podrà recuperar el terreny que s'ha anat deixant pendre, sinó, contràriament, no abandonant de cap manera allò que li és propi i que és tota la seva essència: la valor literària.

El teatre, allò que és veritablement teatre, poca cosa té a veure amb la multiplicitat de quadros, amb una luxosa exhibició de posta en escena, amb la complicació de la maquinària, amb les lluentines desfilades de tota classe de comparsa.

Tot amb tot, la influència del cinema damunt el teatre, ha estat benefactora en molts sentits. Si més no, ha esbaidit l'ambient teatral d'una manera ben notable: ha lubricat les articulacions del joc escènic i ens ha tret del davant aquella lentitud, aquella premiositat, aquell empolsament en què s'anava movent emperèsit i ensenyat el teatre abans d'adonar-se de tot el que portava amb ell el nou art; però quan aquesta influència va més enllà, hi ha molt perill que no en surti pas gaire cosa de bo.

Influit per un cantó per aquesta tendència que comentem i, per l'altre, per l'afició que s'ha despertat a tot Europa d'un temps ençà pel teatre historicista — amb el qual hom pot refrescar amb ben poc esforç les nocions d'història que de quan anava a estudi li han quedat, més o menys embolicades, a la memòria —, Saint-Georges de Bouhélier ha muntat damunt l'escenari de l'antiga *Comédie Française* una obra de gran espectacle que l'autor anomena «una epopeïa» — i bé l'hem de creure — en tres actes i vint-i-tres quadros, titulada *Le sang de Danton*.

No cal ésser molt perspicaç per endevinar, amb el sol enunciat del títol, que el protagonista d'aquesta «epopeïa» serà Robespierre, més que no el mateix Danton, l'espectre del qual surt a turmentar els deliris de l'*Incorruptible* — apareixió no gaire adient en una obra que pretén ésser històrica i no una llegenda escenificada, i d'una història no massa remota perquè aquesta apareixió no resulti bon tros desconcertant. Ésser visitat per espectres no lliga pas massa amb el caràcter de Robespierre.

L'obra consisteix en un seguit d'escenes, el conjunt de les quals té força més de

comú amb la llegenda convencional que s'ha anat creant al volt de la Revolució i de cada un dels seus personatges que no pas amb les adquisicions històriques que s'han anat fent i segueixen fent-se sobre aquella època tèrbola i terrible de la qual hem de tardar molt de temps encara a aclarir tot el que hi ha de confús.

La Revolució Francesa és una època ben temptadora. El seu desfermament passional, el seu dramatisme exacerbant han atret bell

Léon Bernard en Danton

nombre d'escriptors a portar-ne a les taules diversos episodis. Quant a les persones de Danton i Robespierre, aquells que s'hi han dedicat d'una manera més intensa han estat els alemanys. Al mateix temps que tractant assumptes de la història estrangera no es trobaven cohibits per la consideració que el públic podia saber-ne prou per no deixar passar certes coses, trobaven en la presentació de les figures dels revolucionaris francesos un bon mitjà de ter propaganda revolucionària ells mateixos. Büchner presentà en 1835 *La Mort de Danton*; Gripenkhere, en 1851, *Maximilià Robespierre*; Robert Hamereing, en 1871, *Danton i Robespierre*. En 1900, al *Cercle des Échouiers*, Romain Rolland va presentar el seu *Danton*.

L'obra de Bouhélier agafa tot el període des de la caiguda de Danton fins a la de Robespierre. Comença el primer acte amb la compareixença de Danton davant el Tribunal Revolucionari, i acaba l'acte amb la seva condemna. El segon acte és ocupat per l'època en què el Terror, sota la direcció del Triumvirat, arriba al seu punt màxim; veiem la reacció de tots aquells que se'n senten amenaçats; veiem la festa de l'Ésser Suprem; contemplem la lluita sorda que comença contra Robespierre; assistim als dubtes d'aquest entre la necessitat de redoblar el terror o la de deturar-lo; els seus remordiments per la mort de Danton; la promulgació de la llei de prairial per obra de Couthon, etc. I el tercer acte, ens trobem davant la caiguda de Robespierre, l'escena capital de la qual és la famosa sessió de la Convenció, on els companys de Tallien priven Robespierre i Saint-Just de parlar, on surt allò de: *la sang de Danton l'ofega!* dirigit a Robespierre quan aquest s'ennuegava en voler defensar-se.

Tot el que passa a l'Hôtel-de-Ville no és vist per l'espectador, i ja n'omés podem veure Robespierre ferit i ajagut. Després, dos quadros més, amb el segon dels quals acaba l'obra mostrant Thérèse Cabarrús i el senyor Tallien anunciant a l'exèrcit que la Convenció ha salvat la Revolució amb la mort de Robespierre.

La *Comédie Française* s'ha lluit de debò amb la presentació d'aquesta obra, en la qual no ha escatimat res de tot el que ella necessitava, quant a mecanisme, comparsa abundantíssima, etc., etc., o sigui tot allò a què ens referim al començament d'aquest article, però no perdrà res de tornar a les seves antigues activitats, on hi ha força feina a fer, i bona.

J. C. i V.

Es tracta d'un obra d'un literat sud-americà del gènere brillant, pertanyent a l'escola del verisme teatral, que capitaneja don Jacinto.

Un ressenyaire teatral, en parlar d'aquesta estrena, qualifica l'autor de fecund, d'inquiet i passional. Mai diríeu per què? Doncs, perquè cca els arguments de les seves obres en elli dels problemes jurídics i socials. Com que la raó és de pes, cal estar-hi conforme.

El ressenyaire cura, però, de no precisar de quins problemes, susceptibles d'ésser escenificats, es tracta, qui sap si per por de no comprometre's o perquè no sap ben bé de què va. Siés per això darrer, cal dir que, si fa falta, es troba al mateix nivell que l'autor, perquè a aquest, almenys pel que hom veu en la comèdia, els problemes li surten per sorpresa.

Altres vegades hem tingut ocasió de parlar del teatre verista. Teatre que és un pretext — perquè l'autor, que sol tenir d'ell mateix un concepte molt enlairat i es creu murri, maliciós, egotístic i subtil, us situï a la sala en qualitat de deixebles i us aboqui mitjançant la tercera persona de l'actor, el precios resor de sentències que conté el seu cabàs.

Tot el que podem afegir respecte d'aquest teatre, però, seria una repetició de conceptes exposats amb anterioritat.

Heus ací, ara, el resum de l'argument. Si més no, serveix per a sentar una premissa indispensable. Que si amb el que es refereix als excessos de retòrica que contenen, les obres d'aquest autor resulten perfectes, amb el que es refereix a la confecció dels arguments hi entren en molta més quantitat les complicades regles d'aquell joc xinès nohenat majong, que la lògica, la psicologia i el sentit comú.

Ve que una dona d'uns trenta anys s'enamora d'un ex-seminarista — ja ens trobem, una vegada més, amb el tema moderníssim de l'amor al davant —. En l'obra no es justifica ni l' enamorament ni el motiu a conseqüència del qual l' enamorador ha penjat els hàbits, ni perquè, forçosament, ha d'ésser ex-seminarista. Tant podria ésser això darrer com un picapedrer o un cirabotes. L'obra podria tirar endavant sense perill i sense que el públic manifestés cap mena de sorpresa. Simplement és així perquè a l'autor li ha semblat

Felipe Sassone

que havia d'ésser-ho. Es casen, malgrat l'oposició de llurs parents. Tampoc es justifica l'oposició. Es casen i no tenen fills. I comencen les raons. Com que, de totes passades volen tenir-ne, s'afillen un noi, el qual tothom, espectadors, actors i fins l'autor, creuen orfe, fins al precís moment en què li surt un pare, nascut per generació espontània, com els rovellons, el qual el reclama i se l'enduu a Mèxic.

Aquesta és la carcassa de la comèdia. Un argument d'aquest ordre, què pot donar de si? Però, en ésser aquí, és quan es palesa la traça, l'enginy de l'autor, disposat a treure suc d'aquests materials primaris. Per tal de farcir l'anècdota se li acut fer barrallar continuament als ex-enamorats mentre tenen el noi en poder seu, mitjançant un continu bombardeig de discursos, i en no tenir-lo, trobant-lo a mancar, l'enyoren pel mateix procediment.

Es comprèn que l'autor té temps per perdre, ja que d'aquests fets, no pas massa importants en ells mateixos, en treu un feix inacabable de parlaments, de teories i de filosofies estrafolàries; el tot, a la manera benaventiana. Moral que es desprèn de l'obra: *L'eternitat de l'amor per damunt del temps i dels canvis que s'operen a les societats*. És una deducció profunda, evidentment. Ara que, en trobar-se-la al davant, l'espectador fa un bot, espantat.

L'autor acaba l'obra amb un apoteosi que qualifica modestament d'epileg, exaltant les excel·lències de l'amor lliure, dels ciutadans que en comptes de tals sanomenes simplement companys, i dels viatges en aeroplà, etc. Per a major claredat tenim que l'epileg es descabdella a l'any 1970, època que no reporta cap compromís a l'autor i té l'avantatge que li permet poder deixar volar lliurement per l'espai del reduït escenari del Poliorama els coloms de la fantasia. Tot plegat, però, no li priva de desviar-se de l'argument, ja desviat i bifurcat arbitràriament a través de l'obra, la qual dona la sensació exacta del cent-peus aplicat al teatre.

La interpretació, excel·lent.

JAUME PASSARELL

LA MÚSICA

Els Compositors independents

Aquesta agrupació de compositors independents vol realitzar un ideal molt simple i molt fecund. I aquest ideal comporta dues actuacions. Actuació interna; fruits espirituals que es recolliran del contacte de diverses persones dedicades a la mateixa activitat, però diverses de temperament i escola; i actuació exterior, posant-se en co-

l'un i l'altre varien molt segons de qui es tracta. En alguns predomina gairebé exclusivament la nota popular i en els altres la científica, sense, però, que això vulgui dir que cap d'ells es trobi desproveït del tot de cap d'elles.

I, precisament, la major fecunditat que nosaltres esperem d'aquesta Associació, és de

D'esquerra a dreta: Gerhard, Grau, Gibert-Camins, Toldrà, Blancafort, Samper, Lamote (fill)

municació amb el públic d'una manera solidària. Amb la primera actuació, s'afinen i s'afirmen els temperaments, s'accentua llur personalitat amb allò que s'aprèn amb el mutual tracte; la segona actuació, solidària en front al públic, serveix, en primer terme, perquè el públic pugui copsar, d'un cop, tota la varietat de matisos pertanyents al color de la música catalana d'última jornada, i després, perquè els artistes aprenguin a presentar-se plegats, a fugir d'un individualisme anarquizant, a conèixer que tota llur obra individual és una aportació a una cosa superior que els engloba: la cultura catalana.

Val a dir que l'atzar no hauria pogut trobar un conjunt més escaït i harmoniós que el del grup C. I. C. (Compositors Independents Catalans).

No hi regna ni la monotonia, ni la diversitat desbaratada, incoherent. És agermana un cert gust per la contenció i la puresa musical; una absència de pretensió al transcendentalisme, que no arriba, però, a l'abjuració de la profunditat i la dignitat del tot. Els diferencien mil detalls de la personalitat, de la tècnica i de l'escola. El politonalisme de Samper no és l'atonalisme de Gerhard, ni l'harmonia colorida i elegant de Blancafort, ni el ritme sàviament popular de Toldrà, o el més dolç de Grau o Gibert-Camins, o l'escriptura sòlida i ben traçada de Lamote de Grignon, o la fluctuant i fina de Mompou. Però també, en sentir-los, notareu que els uns i els altres aporten llurs concepcions estilístiques al mateix pla estètic i veureu un llaç misteriós que agermana la *Suite* de Samper amb el *Soneti* de Toldrà o els *Hai-Kai* de Gerhard amb la *Sonatina* de Lamote de Grignon o les obres humorístiques d'un humor més joïós en Blancafort o melangiós en Mompou.

De totes maneres, en C. I. C. hi ha dos corrents que hi treballen per sota: el de l'art popular i el de l'art savi: la «charme» i la «técnica». Tots els compositors que formen l'agrupació participen d'aquests principis. Ara que la dosi en què es troben

poder permetre als seus components de sentir-se una mútua influència i reforçar-se els uns les qualitats dels altres. El predominiament popular rebra els avantatges de conèixer la tècnica refinada. El refinament tècnic, participarà del perfum que s'exhala de la flor musical popular, de la qual cosa tots plegats sentiran llurs personalitats augmentades i enrobustides.

I també, així, tots junts podran lluitar amb la gran dificultat dels temps moderns, l'atenció del gran públic. Perquè, cal dir-ho, per imposar-se en els nostres temps, el geni necessita de la força material, i la força material no pot provenir més que de la unió.

Esperem, doncs, grans i pròspers esdeveniments musicals, fills d'aquesta benaurada harmonia de músics, que és com dir harmonia d'harmonies.

ROSSEND LLATÉS

Encarregueu els vostres impresos artístics i comercials als Tallers Gràfics Patrici Arnau

Verdaguer i Callís, 3, 5 i 7 (Davant del Palau de la M. Catalana)

Es la casa més perfeccionada en llibres ratllats, de luxe i en tota classe d'enquadernacions. - Elegància i economia en els encàrrecs. En cas d'urgència, demaneu-los per telèfon 14856

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11 Telèf. 11655

PRATS CAPELLER. - Carrer de Ferran, 29 Juliol i agost, tancat de 1 i mitja a 3 i mitja

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als escolars en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme, amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. - Dirigint-se i tractament d'25 ptes. en segells de correu per al franquèig a Oficines Laboratori Sòkatar, carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190 Teleg.: "Carburós"

BARCELONA Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT :: SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

LES LLETRES

L'obra folklòrica de Vidal i Valenciano

(Fragment del pròleg a la pròxima publicació de l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de la Universitat de Barcelona de la col·lecció paremiològica de Gaietà Vidal i Valenciano)

EL FOLKLORE CATALÀ

El folklore a Catalunya comença, com és natural, amb l'estudi del nostre cançoner. Manuel Milà i Fontanals; el nostre primer folklorista, sap finament percebre el valor de la cançó popular, i hi entronca els seus formidables estudis de Literatura, teoritzant magníficament en el seu *Romancerillo*. Sense l'empenta del Romanticisme, el nostre cançoner hauria tardat molt més a trencar l'inedit. El glaç, esmicolat amb la força d'En Milà, deixa pas lliure, i s'inicia un camí que immediatament troba seguidors de talla. El Renaixement català, àvid de treball, té ací un camp preparadíssim i no el menysprea.

En els estudis de folklore català seguiren homes com Marian Aguiló, amb el seu imponent *Cançoner*; Francesc Pelai Briz, amb les *Cançons de la terra*, la *Panolla*, la *Roja* i el *Calendari Català*; Francesc Maspons i Labrós, amb el *Rondallaire* i els *Jocs de la infància*, i moltes altres publicacions que fóra oïcis i fora de lloc enumerar ací.

La tasca primària de recollides materials, que — lògicament — correspon als que iniciaren el nostre folklore, puix que únicament comptant amb un fons són possibles els estudis, fou salvada per En Milà. Ell, iniciador d'un corrent d'estudis, valent-se solament dels seus propis materials, sap teoritzar definitivament. Els seus seguidors realitzen únicament la tasca d'acabar documents. Del mestratge d'En Milà recullen l'aspecte de col·lector, de recercador. Damunt les dades aplegades no fan cap més estudi ni disquisició. És limiten a arxivar. Dels folklores en si en fan una finalitat. En aquest sentit no compengueren el mestratge. Gaietà Vidal ve al folklore trobant-lo en aquesta situació. Ell és un admirador fervent de la tasca de tots els que hem anomenat i a més coneixedor dels treballs de Labrós. El folklore com a fi tampoc s'enduen les seves predileccions. Ell empra els materials — pacientment recollits — per a atènyer finalitats, que procurarem remarcar.

EN MANUEL MILÀ I EN GAIETÀ VIDAL

Per explicar-nos la tasca de Gaietà Vidal, cal tenir en compte la influència directa i profunda que havia de produir en tots els seus actes un home de l'envergadura d'En Milà i Fontanals. La correspondència, desgraciadament destruïda, d'En Vidal, donaria, a ben segur, una llum ben apreciable en aquest aspecte de les relacions entre els dos compatriotes. No obstant, les relacions per escrit deuen ésser considerablement reduïdes pel fet que gairebé tota la vida visqueren en contínua relació personal. Fixem-nos, només, en els punts de contacte de llur vida: compatriotes — vilafraquins; un xic més jove En Vidal; — catèdràtics tots dos a la Universitat de Barcelona; acadèmics a la de Bones Lletres, nombrats d'anys l'un president i l'altre secretari; junts també en el Conservatori dels Jocs Florals de Barcelona; estuïdges simultanis a Vilafranca. A més cal suposar un fons comú de vilafraquisme — els dos es troben junts en sessions del Centre Agrícola de Vilafranca — que perdurarà en tots dos al llarg de llurs aficions, com ho prova gairebé tota l'obra d'En Vidal, i en En Milà els seus estudis sobre Teatre Català, Ollerola, el Romancer i moltes poesies. Per força la convivència havia de traduir-se en influències i és, seguint la llei natural, el més feble — En Vidal — el que rep el mestratge.

Hem vist el paper que En Milà representa en el nostre renaixement folklòric. Gaietà Vidal tampoc creu en el document folklòric com a fi. En les seves *Consideracions sobre la Literatura Popular Catalana*, sosté una peregrina idea. Agrupant sota la denominació de literatura popular, contes, rondalles, cançons, refranys, endevinalles, dites, jocs de criatures i costums populars, creu ell que cal recollir-la per a una revisió a fi de treure totes les impureses, que les imposicions que sofrí el poble català fins a l'acabament del segle XVIII feren arribar al poble, per a tornar-ho net de taca al mateix poble.

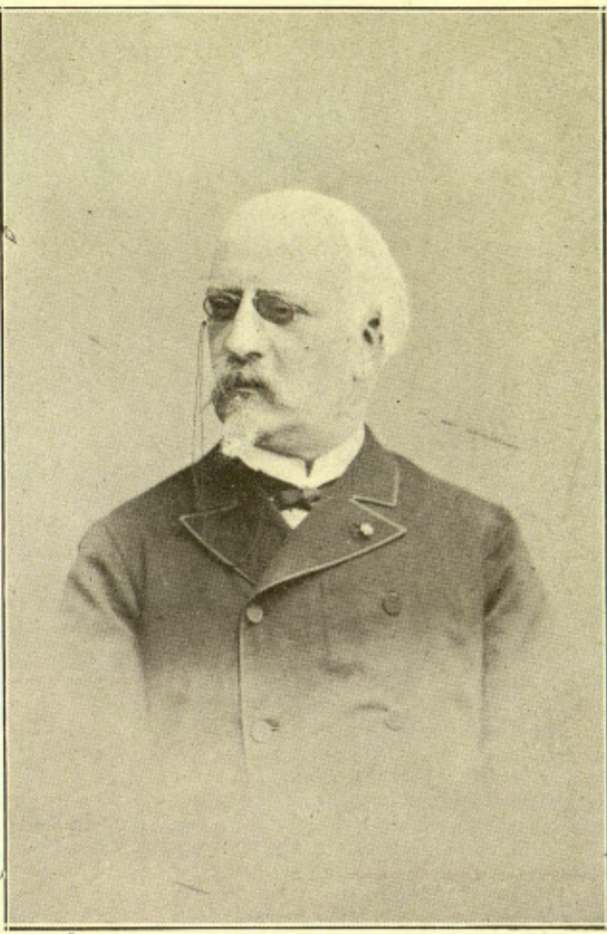
No obstant aquestes elucubracions, cal observar que mai per mai, En Vidal té al folklore com a fi. La novel·la de costums i les traduccions del Refraner castellà es basaren en els seus coneixements folklòrics. Ajunta a l'esperit observador i sistematitzant, un afany de fugir del document encarcerat, emmidoonat i inútil.

Veus ací el principal valor de l'obra de Gaietà Vidal.

LA NOVEL·LA DE COSTUMS

Tenim en compte la labor científica — acadèmica — de Gaietà Vidal i Valenciano. La tasca realitzada l'exercici de la seva càtedra de Geografia a la Universitat de Barcelona; la publicació d'obres com *El Cielito*; els seus estudis de lingüística i de Lite-

ratura castellana; la publicació de l'*Antologia de Autores Castellanos* amb un pròleg historiant la Literatura espanyola (1); els estudis d'estilística castellana i el coneixement de l'idioma espanyol, que li valen la distinció d'ésser nomenat membre de l'Acadèmia de la Llengua Espanyola, compensació al perfeccionament no gens comú a què havia arribat, i que culmina amb la publicació en un homenatge a Calderón de la Barca (2) d'una carta escrita en román

Gaietà Vidal i Valenciano

paladino, que li semblà tan perfecta que signa: *por la copia*, Cayetano Vidal; la publicació de *La Divina Comèdia*, segons la traducció d'Andreu Febrer feta al segle XIV.

La tasca, però, complementària d'En Gaietà Vidal, en la qual ell posà tot l'amor i cura, és la novel·la de costums. Fou ací on reeixí formidablement. Aquest treball, considerat, potser, com a secundari, constitueix la seva obra perdurable.

Tota la novel·lística d'En Gaietà Vidal representa una profunda observació dels costums penedesencs. Copsà al viu la parla popular. Empra profusament frases i girs consagrats per l'ús a tota la comarca del Penedès. Els tipus descrits en les seves novel·les són fruit d'un estudi atent i d'una observació, explicable tan sols per la llarga convivència. *Rosada d'estiu*, per exemple, és una narració esplèndida dels costums penedesencs feta per un home que ha viscut i ha respirat en l'ambient per on descabdella la seva magnífica descripció. Per exemple, el capítol del Viatic portat a masia (3) requereix tot un temperament i és un document que mostra la vàlua de totes les seves observacions.

Vidal i Valenciano com a creador de la novel·la de costums — essencialment realista — es veia precisat de posseir un extraordinari fons de costums i fórmules lingüístiques populars, les quals ell sabé salvar amb clara visió. No es llança pas a la improvisació suggerida per la narració, sinó que comptava amb un bell aplec de dades i documents. D'ací la seva formidable col·lecció paremiològica, que si bé no presenta el gran volum d'una recollida que fos estudi de l'idioma català, no obstant té el gran valor d'ésser una cosa viscuda i arribada directament del poble — del Penedès — a les seves oïdes.

Així i el seu interessant valor literari fan que la novel·la de costums tot just creada — un xic tard — nasqués amb una empenya que la deixà bastant allunyada de les imprecisions inherents a tota formació recent.

Els inicis d'En Gaietà Vidal en el que ha d'ésser la seva obra novel·lística els trobem en un assaig publicat, quan tenia vint-i-sis anys, en l'*Album de las Familias*, titulat *La Perla del Panadés* (4), basat en una llegenda medieval penedesenca, recollida del mateix poble; ell ho diu: *asegún el viejo que me lo contó*.

Deixem a ell mateix que ens expliqui el seu mètode de novellar, insert a guisa de pròleg de la narració *Confiança en Déu*, publicat en el volum *La vida en el Camp* l'any 1867. Diu: «Fruit de molt temps; resultat d'una constant observació dels costums dels pagesos i demés gent que sense treballar la terra habita en les masies i pobles rurals, res es trobarà en ella que no sia en tot conforme al que ha vist i sentit. Dols, alegries, institucions, festes, trajes, costums, creences, sentiments, preocupacions, tot, tot existeix.»

Així resol mestrivoltament i gairebé sense model — tenim en compte la novel·lística castellana — ha estat l'obra duradora de Gaietà Vidal dins el nostre moviment literari del segle XIX.

PERE GRASES

- (1) Aquesta obra arribà fins a la tretzena edició.
- (2) Publicat pel diari *El Dia*, de Madrid.
- (3) En *La Familia del Mas dels Salzes*.
- (4) *Album de las Familias. Periódico semanal*. Núm 1. — Barcelona, 21 d'octubre de 1860, vol. III.

La nova tipografia

L'esperit que informa totes les realitzacions del nostre temps s'ha projectat també acusadament damunt les arts gràfiques. El catàleg, el fullet, la revista, el simple imprès de propaganda, tenen en la vida moderna un rol de primer pla. L'home del carrer es veu assaltat per la publicitat, i no cal remarcar la importància de la tipografia com a element publicitari.

Tenen els treballs gràfic una assenyalada característica, la qual no és altra que llur efimeritat. La fulla impresa neix, viu un moment i mor rebregada o esquinçada. Aquesta vida fugacíssima i sense endema permet assajar damunt el paper totes les més atrevides innovacions, les quals seria arriscat portar damunt tota altra matèria d'una més llarga permanència. En els bons impresos, doncs, vibra més que enloc l'esperit de l'actualitat.

Les arts gràfiques ha estat sensibles a les normes de l'hora. Lurs manifestacions recentíssimes acusen per damunt de tot un desig de simplicitat. Aquesta voluntat de simplificació, economia i ordre, orienta les recerques dels moderns impressors. Ha pasat ja a la història aquell estil complicat i farcit de «pensades», al servei del qual les fundicions tipogràfiques havien inventat uns caràcters de lletra i unes vinyetes absurdes. Aquell estil tipogràfic corresponia al modernisme arquitectònic del nostre Eixample, i avui dia encara remena la cua per obra i gràcia d'impressors de barriada.

Les reaccions són sempre perilloses, car generalment consisteixen en una exaltació de l'extrem oposat. Sprint de l'italianisme florit i macarrònic, la tipografia anava a parar al germanisme més pesat i desprovist de gràcia. L'escriptura complicada era substituïda pels tipus massissos; les orles florejadades, pels filets tojats, etc. La impremta amenaçava esdevenir una cosa antipàtica i colossal, pariona d'aquelles construccions de ciment armat, fredes i rebarbatives, que projectaren molts arquitectes alemanys.

Foren els francesos els que en la tipografia — com en tants altres ordres — saberen trobar el punt just. Establiren la línia d'equilibri entre la severitat germanitzant i la gràcia llatina. L'esperit lleuger i banal de París endolc i colorí Pestil de Leipzig. París, quan és bo, dona la pauta. En els seus moments febles extrema la banalitat i infiltra en les seves obres l'esperit de les pitjors revistes del Folies Bergère.

Però França en les arts gràfiques ha tingut sort. París ha inaugurat una escola tipogràfica. Treballen per ella els artistes i els tècnics millors. L'edició francesa és pròdiga en obres reeixidíssimes i de les premses parisenques surten les més delicades impressions.

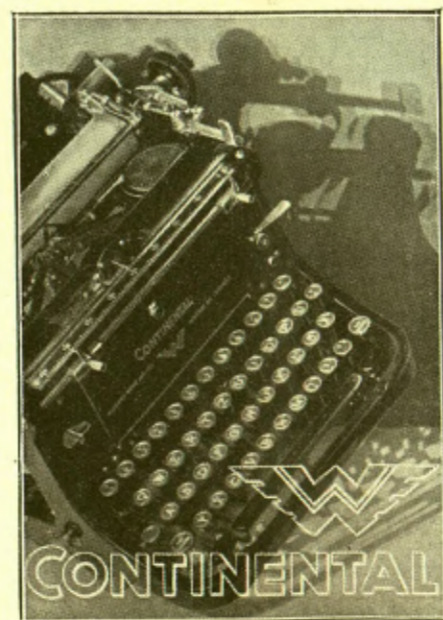
No és que aquests autors parisenques vulguin donar a França tota la glòria de la nova tipografia. Cal comptar amb Alemanya, i sobretot amb Nordamèrica, país en el qual abunden els magazines d'una perfecció i bellesa absolutes. Però l'honor de la recerca i de la troballa és gairebé sempre francès.

I a casa nostra, què? A casa nostra, de mica en mica, penetra el nou esperit. Els nostres impressors generalment s'han donat només de la forma externa. Molts d'ells han cregut que suprimint les majúscules inicials es posaven ja a l'ordre del dia...

Surten dels obradors barcelonins unes barreges espaiadores. Abunda sobretot i no estil — ordre i simplificació — cuinat amb materials caducats. Cal recórrer als nous tipus; cal fullejar sovint els catàlegs i visitar de tant en tant les fundicions!

Els nostres impressors més avisats topen amb un obstacle: *l'avara pobertat*. Als comerciants indígenes el reca gastar diners en publicitat. Discuteixen el paper, els gravats, la tinta... El problema de la nova tipografia és a Barcelona — com tot — un problema de bon gust general. El dia en que existeixin clients exigents, o tan sols comprensors, sorgiran d'una manera automàtica els bons impressors. ANDREU A. ARTIS

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS
F. FERRER AYMAR
Clarís, 5 : Telèfon 19763
BARCELONA

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 12781

ELS LLIBRES

Pere Bach i Rita, *The Works of Pere Torroella*

Sota els auspicis de l'Institut de las Españas de Nova York, i imprès a la Tipografia Occitània, acaba de veure la llum el llibre *The Works of Pere Torroella. A Catalan writer of the fifteenth century*, degut a la ploma del Dr. Pere Bach i Rita, professor de llengües neolatinas del New-York City College.

El professor Bach pertany a la classe d'aquells estudiosos de la nostra terra, els quals, malgrat veure's allunyats d'ella durant llargues anyades, afliurats a tasques moltes vegades del tot alienes a la vida del nostre país, no poden avenir-se a abandonar les coses de la pàtria; i de lluny, com de prop, continuen, en silenci, laborant per les nostres coses.

A mitjans del passat estiu, veiérem a l'Institut d'Estudis Catalans un lector d'aspecte estranger, treballant amb manuscrits dels segles xv-xvi. Algun dia el veiérem també a l'Ateneu Barcelonès esmerçat en anàloga tasca amb el manuscrit del xv, guardada en la docta casa. Era el professor Pere Bach i Rita, que realitzava les darreres comprovacions per a la seva obra, l'original de la qual lliurava pocs dies més tard a les caixes.

L'obra en qüestió constitueix un acurat i completíssim estudi monogràfic de l'obra literària de mossèn Pere Torrelles, trobador català bilingüe del segle xv, cortesà d'Alfons V d'Aragó; famós, entre altres, per aquelles *Coplas de las calidades de las donas*, que constitueixen una llista de penjaments contra el bell sexe.

Fa alguns anys que En Rovira i Virgili advocava des de la *Revista de Catalunya* perquè una bona part dels nostres literats adrecessin cap als estudis històrics, en general, llurs activitats. Per als que volguessin esmerçar-se en els de la història de la literatura, gosàrem, a no tenir altres brillants exemples en els Massó i Torrents,

Nicolau d'Oliver, etc., oferir-los com modèlica la monografia de Pere Torrelles, del Dr. Bach i Rita; modèlica pel contingut — en el qual hom descobreix un consciencios i acurat treball d'investigació — i per la manera d'ésser exposat.

L'obra, adreçada als estudiosos nordamericans, poc assabentats del fet de Catalunya, comença amb un intel·ligent resum de la nostra història, des del començ de l'època comtal, fins a les darreries del segle xv; en el qual resum posa de manifest els inicis de la nostra llengua, la seva florida i la seva decadència, en la darrera de les èpoques esmentades.

Després de la biografia de Pere Torrelles, feta tenint a la vista diversos documents dels nostres arxius i tota la bibliografia corresponent, estudia en successius capítols les influències estrangeres sofertes per la nostra literatura; la «qüestió femenina», que tan vivament tocà al poeta estudiat, i la seva reputació literària, brillantment conquerida ja en els seus temps.

Finalment, a continuació de la llista completa dels manuscrits i primitives edicions contenint obres de Pere Torrelles, amb la bibliografia corresponent i la primera línia de cada composició; publica les obres fins a la data conegudes, fixant-ne el text i acompanyant les més importants, tals com la *Tant mon voler*, *Maldezir de mugeres*, etcètera, d'estudis bibliogràfics-crítics especials i de nombroses i assenyades anotacions.

No sabríem acabar aquesta recensió sense agrair al Dr. Bach la patriòtica tasca realitzada amb la seva obra, tot remarcant les darreres paraules que tradueix del seu prefaci, que semblen una crida als nostres estudiosos: «la literatura medieval catalana és, pràcticament, un camp verge que espera les recerques dels treballadors».

JOAN GOLIS

NOTES I RETALLS

Mort de "Transition"

Transition era una de les revistes més curioses i més atrevides de la jove literatura nordamericana. Sortia a París. Fou aquesta revista la que publicà, entre altres coses, uns fragments de la nova obra de James Joyce: *Work in progress*. Ara, al cap d'un cert temps de la mort de la revista, el que n'era director, Eugène Jolas, consigna en la revista de Mencken, *The American Mercury*, un article a la història d'aquella publicació.

«No era pas per pur atzar que *Transition* es publicava a París. Durant els anys que seguiren a la gran guerra, la capital francesa fou presa de la inquietud, d'un mal del segle que s'exterioritzà en energia subversiva. Durant l'hivern 1926-27, París fou el centre de força revolucions literàries.»

Jolas explica que, en aquell temps, la literatura americana, per bé que rica i multiforme, estava dominada pel naturalisme, mentre que la poesia ianqui era purament didàctica i descriptiva.

Llavors Jolas anà de París a Nova York a fi de arrendre contacte amb les forces dinàmiques dels Estats Units, i afegeix: «La rica coloració de l'idioma americà desvetllà en mi l'esperança d'una nova època en el que l'americà serà la llengua d'època de tots els anglo-saxons.»

I de tornada a França fundà *Transition*. Segons Jolas, aquesta revista assolí de destruir les antigues concepcions de l'estètica i reemplaçar-les per unes de noves. Havent, doncs, reeixit en aquesta empresa, per bé que la revista fos un bon negoci, havia acabat la seva missió. Des d'aleshores, es tractava de consolidar les conquestes d'aquesta campanya literària i escampar el nou ideal per tot Amèrica.

Segons Jolas, el paper de la revista haurà estat el següent:

«*Transition* era, primer que res, un laboratori. Era la primera revista moderna de llengua anglesa que es proposava desviar la literatura del pragmatisme i donar una expressió creadora a la formació de la vida. Volia renovar l'estructura de la llengua i retornar-la al subconscient. *Transition* ha aconseguit l'abolició de la barrera existent entre la prosa i la poesia.»

La literatura proletària

Alguna altra vegada hem parlat de la campanya activa dels soviets per tal d'afavorir la literatura proletària. Heus ací, tret de la *Literaturnaja Gazeta*, un report dirigit a Stalin sobre l'estat de la campanya:

«La força del nostre moviment té la seva força en la seva unitat internacional. Creant una cultura socialista pel seu contingut i nacional per la seva forma, portant la més gran atenció a les particularitats originals del desenvolupament de cada destacament nacional de la literatura proletària, aplicant el principi de la igualtat dels destacaments nacionals en el nostre moviment, hem considerat ensem la Unió pansoviètica de les Associacions d'Escriptors proletaris com una organització seguint una línia única, literària i tècnica.»

«En la nostra activitat estem guiats pel leninisme; en la qüestió nacional estem guiats per les directives que ens heu donat vos mateix, camarada Stalin.»

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

EL MÉS GRAN ASSORTIT DE
LLIBRES

FRANCESOS
CASTELLANS
ANGLESOS

ITALIANS

els trobareu
a l'antiga Llibreria
Francesca 8 i 10 Ram-
bla del Mig

Adquiriu el "Quadern Blau" que
acaba de publicar la
Llibreria Catalònia
sobre

FRANCESC MACIÀ

TEXT INTERESSANTÍSSIM

25 GRAVATS

Preu: 1.50 pessetes

De venda a tots els quioscos i llibreries i a la
casa editora,
17, Plaça de Catalunya, 17

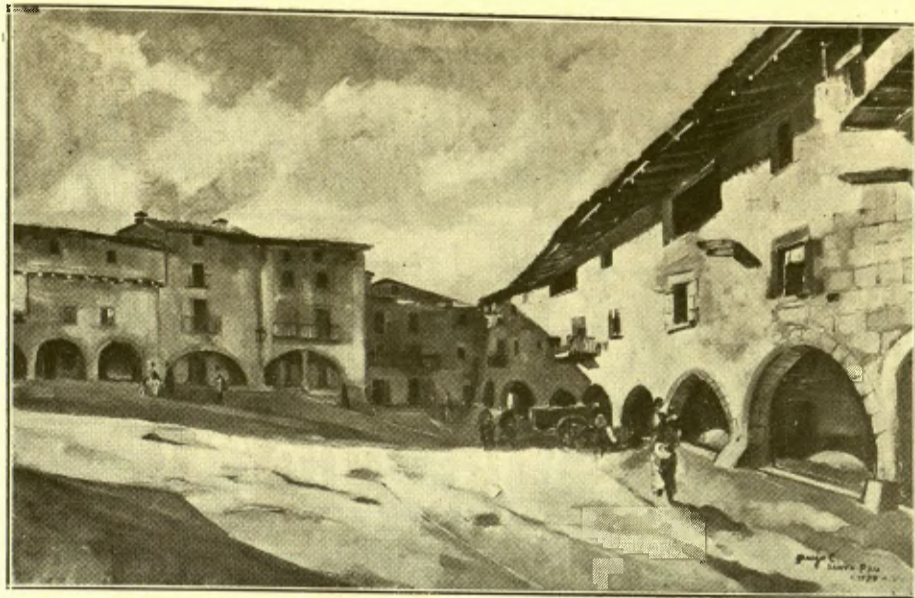
LES ARTS - DISCOS

Pintura olotina, encara Anecdolari d'artistes catalans a París

En els nostres temps més que en èpoques passades, l'art ha experimentat amb la màxima agudesesa les evolucions en què per llei de reacció es mouen les coses existents; recordem que d'una vegada per sempre va ésser destruït l'academisme — aquell academisme teatral, ampulós i torturat — com a fonament artístic. De llavors ençà, les produccions d'art han esdevingut plasmas anímiques definidores de l'espiritualitat humana.

amable i d'un sentir particularíssim, explica la refinada poesia d'aquell paisatge tendre i frondós amb tal finor, que tot i no ésser preconcebuda, recorda cants d'ocells i remor i fregadissa de fulles.

De mans d'En Pascual i de Vayreda fill rebé la pintura olotina les primeres aportacions de la modernitat imperant en la nostra època, i que Marian Llavenera amb ferma i contundent expressió revestí totalment la pintura nascuda d'aquella terra. Si

Josep Pujol. — Plaça

D'aquest fet es desprèn la unificació artística mundial. L'art aplegat comunament ha cuidat de deixar sense efecte les escoles de països distints en què manifestaven la seva personalitat, que de vegades contribuïa i tot a crear cert localisme tan innecessari com ple d'estupidesa.

No vol dir que la nostra terra, de tan fina espiritualitat com la que més, no ha deixat d'acceptar aquesta avinentesa per portar ajut a la destrucció del miserios academisme casolà que recloïa la seva acció i ha emprés camí vers l'art mundial i únic per anar a la recerca d'aquella espiritualització que ultrapassa els límits del materialisme humà.

La demostració més eficaç del que diem i que palesa la manera automàtica amb què és obtingut aquest canvi destructor, la trobem en la minva de personalitat que d'un temps ençà experimenta l'art japonès, que fins a ell arriba l'acció renovadora del veritable sentir universalment comprès.

Unicament en la part objectiva, que posarà de relleu la diferent vegetació amb què la naturalesa vesteix la terra, en la llum acusadora del color, i a més a més, en la desigualtat natural de les races humanes, quedarà definida la personalitat pròpia de cada país. En arribar a aquest punt si que tenim el dret de demanar, i fins i tot d'exigir, als artistes catalans, el màxim respecte al nostre paisatge i a la llum intensa que el daura i el pondera. En arribar a aquest punt, podem clamar perquè siguin refusats els contagis de la pintura estrangera que molt sovint, amb grisors manlleuades, desvirtuen l'expressivitat de la nostra terra.

Allí on trobem la integritat de la nostra pintura en aquest cas, és, indubtablement, en l'art olotí, que ens dona, gairebé sense híbrids, la representació substancial de la contrada.

El paisatge exuberant d'aquella terra benèdita, obligadament tenia de fer sentir la seva poesia a éssers de la subtilitat de Verga i els Vayreda perquè fos convertida en el romanticisme més autèntic de l'època.

De llavors als nostres dies el principi de l'art olotí, que s'escau sempre en la part poètica del seu paisatge, ha estat interpretat de diverses maneres, però reservant sempre amb la més fervent fidelitat la seva característica capital.

Ignasi Mallol, a través d'una pintura

bé per un moment la força renovadora d'aquest gran artista va fer tómer per la conservació de la personalitat d'aquella pintura, prompte s'esvaï aquest tema i es comprengué que així i tot no decau; la seva expressió autèntica és tan vigorosa, que resisteix la impetuosa renovació amb què Llavenera aparenta colpir-la.

Amb més suavitat en els procediments, Juli Soler continua per aquell camí espiritualitzador de Llavenera, encara que expressat d'un punt de vista personal, però també poètic, representa encara una prova més. I a partir d'aquí, hom adquireix la creença que la part fonamental de l'art olotí es mantindrà indestructible pel fet de partir d'un fons real que la naturalesa infiltra a l'esperit. Si la poesia arrela en una sinceritat, la sinceritat enforteix la poesia.

Josep Pujol, aquest jove artista que avui porta la representació de la pintura moderna olotina de manera no subjacent als mestres anteriors, en el seu aspecte poètic, compresa amb el sentir dels nostres dies, i executada amb una tècnica moderna, conserva amb la màxima honradesa la personalitat estricta de la seva terra.

Tant en el seu color com en el viu caràcter del seu paisatge, hi ha en la pintura de Pujol aquella afinitat encisadora que aquell art exigeix d'ençà que el crearen els seus primers mestres. És de doldre que aquest pintor — dit sigui de passada — no exposi més sovint les seves obres, que a més de tenir un viu interès, manifesten a la vegada l'estat actual d'aquesta branca de la pintura catalana.

Junt a Josep Pujol es troba el pintor Soler Jorba, que dintre d'un caràcter més realista, però també personal, segueix amb tota fidelitat, no ja respectant, sinó ponderant encara, la personalitat general de la pintura olotina.

Es obvi de remarcar l'art que més fàcilment pot definir l'exclusiva personalitat dels pobles, no és fàcil de trobar-la entre els artistes de les grans ciutats on els ambients tendeixen a igualar-se, sinó en l'art que procedit del paisatge o de la seva substancialitat, es conserva apartat d'elles. Del contrari seria desitjar que fos obtinguda per un determinat tecnicisme que fàcilment recauria en un sistema amanerat que excludiria en la seva totalitat el dinamisme espiritual de l'època.

ANGEL FERNANDEZ

Lluís Jou i Anatole France

Lluís Jou va arribar a París i es va posar a gravar el boix així que va baixar del tren. I grava que gravaràs. De dia, assegut sota les ombres del jardí del Luxemburg, un burí a la mà i un tros de fusta a l'altra, anava matant les hores fent rellicar l'eina per la dura matèria. De nits, en la seva petita cambra, sota un mal llum de petroli, seguia incansable la seva tasca. Però la vida era difícil. Tot just arribat a la gran capital, desorientat, sense altres amics que uns quants catalans tots ells joves i desconeguts encara, no trobava cap sortida pels seus boixos.

I els dies passaven tristos i sense diners, obligant-lo a una bohèmia involuntària, aquesta bohèmia que paralitza les funcions de l'estómac i aviva les del cervell.

I el lloguer de la seva cambra, sense pagar de dues o tres mesades, obligà al seu propietari a dir a En Jou que havia de marxar. Però on voleu que anés En Jou amb les seves fustes i sense diners? No, En Jou no volia anar-se'n. L'amo del pis va començar per treure el llit de la seva habitació. En Jou, no obstant, no se n'anava. Hi havia en aquella cambra l'essencial: una taula i una cadira. Per gravar ja n'hi havia prou. Li tregueren també aquests mobles i En Jou no va marxar encara. S'assegué a terra i grava que gravaràs.

Un dia els seus amics, estranyats de no veure'l mai pel Luxemburg i pel café, varen inquietar-se i se n'anaren a casa seva, on foren ben mal rebuts per madame la concierge. I quan trucaren a casa seva, en el darrer pis, una veu molt feble els respongué: «Endavant»...

I es trobaren En Jou estès a terra, rodejat dels seus boixos, però extenuat, magre, pàl·lid i sense forces, la barba crescuda de sis o set dies i els ulls vidriosos com els d'un moribund.

I amb penes i treballs els va explicar que feia cinc dies que no havia menjat res, i que no tenia ni forces d'aixecar-se i que si no haguessin vingut els seus amics s'hauria mort com un ocell. El varen baixar a un restaurant que hi havia sota casa seva, on En Jou, esperant que li servissin el dinar, va devorar àvidament tota una panera de pa.

Refet d'aquest tràngol, Jou retornà a gravar cada dia al Luxemburg, i les butxaques de la seva americana plenes d'eines que li foradaven la roba i de fustes que l'hi deformaven, anava pacientment gravant, sense fer cas de res més, ni de la gent que se'l miraven ni de les dotze hores que tocaven per a cridar la gent a dinar.

I les misèries tornaren a caure sobre el nostre home que, impassible com un Buda, ni tan sols se n'adonava.

Un dia, un venerable senyor amb unes barbes blanques va aturar-se davant seu. Agafà una cadira i va estar-se llargues hores contemplant-lo com treballava.

—Em permeteu mirar el boix que esteu gravant?

—Coment donc!—féu En Jou allargant-li la fusta gairebé acabada.

El senyor se la va mirar i remirar, i en tornar-l'hi, li digué bo i donant-li una targeta.

—Passeu demà per casa meua. Està molt bé el que feu i jo us podré donar feina.

Jou va regradar-lo, es posà la tarja a la butxaca sense ni tan sols mirar-la i va seguir gravant. I mai més no va recordar-se del bon senyor fins al cap d'un mes, que per casualitat la famosa targeta va caure-li de la butxaca. Un amic la va collir.

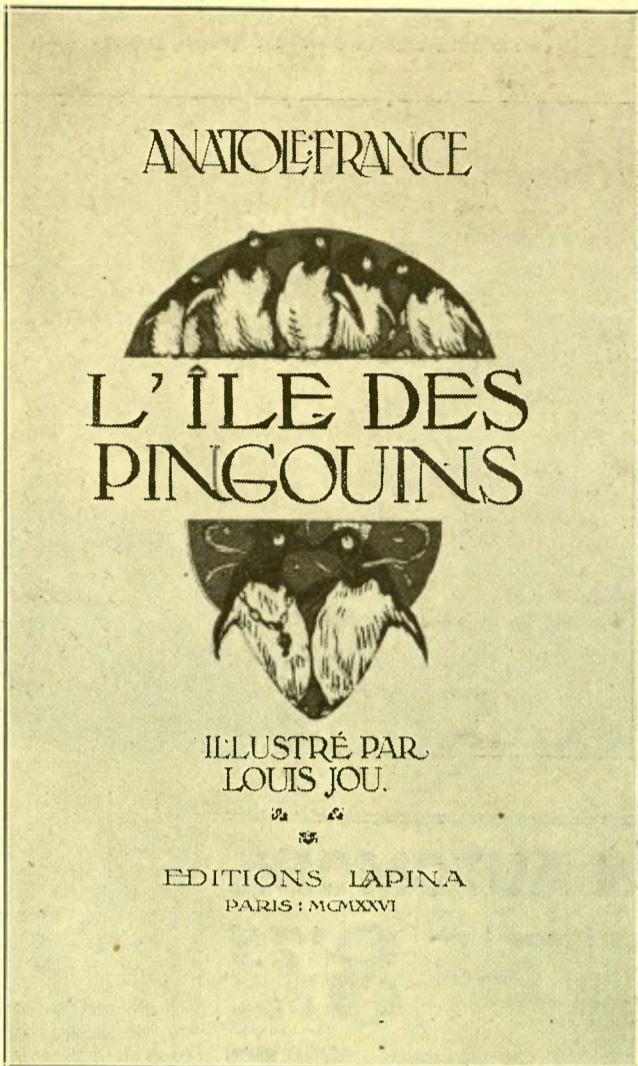
—Caram, quins amics que tens!—li digué en llegir-la.

—Què vols dir?

—Però és que tu el coneixes?

—A qui?

—A l'Anatole France.

Jou es quedà lívid. Va arrencar dels dits del company la cartolina i corrents se n'anà cap a casa seva a cercar uns quants gravats i a portar-los a casa Anatole France.

D'allí en va sortir amb uns quants mils francs a compte de la celebritat que des d'aquell moment va començar a lluir en la vida d'aquest català, que conquistà París ajudat pel seu talent i encoratjat pel charming autor de La Rôtisserie.

Villà i el dinosauri

L'excel·lent pintor Villà, a més d'ésser un company agradabilíssim i un complet gentleman, és un d'aquells homes tan meticulosos i ordenats. N'és tant, que tot ell dona la impressió que acaba de sortir de la capsa, que estava endreçant en algun lloc, i que quan el trobeu acaba de sortir del seu estoig.

En Villà és un gran fumador de pipa i un gran viatger. Ha corregut totes les Amèriques i mig Europa, i sempre, fins actualment quan ve a Barcelona des d'Arenys de Mar on viu, porta una capsa sota el braç amb les seves pipes preferides i el tabac necessari.

Doncs bé, malgrat d'ésser un home tan ordenat, En Villà ha tingut la distracció més gran que es pot tenir al món.

Abans de la guerra va fer un viatget a Alemanya.

Per aquelles terres, va conèixer un savi geòleg que es dedicava a la prehistòria sense fer mal a ningú. Com que En Villà per

damunt de tot és un xicot que es fa simpàtic fins d'un alemany, el savi no va tardar gaire a obrir el cor al nostre pintor. I li contà que en unes esplanades properes a la frontera polonesa havia trobat, o millor dit, descobert, l'esquelet d'un animal antediluviana que era sens dubte un dinosauri.

I l'alemany i el català empergueren el viatge a les regions indicades, on el savi teutó havia ja començat unes excavacions. Efectivament, trobaren encastats a les parets d'unes grutes els ossos monumentals d'un animal antediluviana: un dinosauri.

Però vingué la guerra. El savi, com a bon alemany, es va allistar i digué a En Villà: —Si jo em moro, vós us cuidareu de donar a conèixer el meu descobriment. Ningú no en sap res. Aquí teniu els plans del lloc on es troba el dinosauri.

I diu que als pocs dies de portar l'uni-forme el varen matar junt amb dos o tres cents mil altres savis alemanys. I ara ve el bo. En Villà, aquest home tan tocat i posat, aquest home que ha donat la volta al món sense perdre mai el Nord ni l'estoig de les seves pipes, En Villà perdé els plans del lloc on es trobava l'animal, i cada vegada que el veuen els seus amics, pensen amb tristesa que aquest home ordenat no s'ha pogut escapar de perdre un dinosauri que diu que feia vint-i-cinc metres de llarg per cinc d'alçada.

Control de semblança

Solà era escultor abans d'ésser pintor. Tenia un petit taller a Montparnasse, en aquella època feliç en què els carnisers i els adroguers de París es feien fer un bust o un retrat per a cobrar els bitfecs que els artistes el quedaven a deure.

Un dia, en el barri d'En Solà, va morir-se un noi. El pare (un home gran i gros com un Sant Pau), desconhortat, volia tenir una escultura del seu fill, i preguntant per aquí i demanant per allà, entre l'adroguer i el carnisser li varen dir:

—Aneu a trobar el senyor Solà, que és un escultor molt bo i que us farà el que voleu.

I el nostre home es presentà al taller. —Se m'ha mort un noi.—I el pobre pare es posà a plorar com una criatura. Un cop l'emoció fou calmada, el pobre senyor va explicar a En Solà que volia que li fes un bust, que ell li donaria cinc o sis fotografies del difunt, i que de més a més assistiria al treball, a fi d'anar-lo orientant, ja que ell, si sabés fer «estàtues», el faria de memòria.

«En Solà li va dir que li costaria cinc cèntims francs i el senyor va dir que estava bé. I tot traient-se una colla de retrats, va posar-se a plorar altra vegada.

Durant una setmana, sempre amb el pare darrera seu que l'amoïnava a cada instant mirant-lo treballar, el bust va acabar-se.

—Què li sembla?—va preguntar al client.

—Aquesta tarda l'hi diré.

I en efecte, en havent dinat, el pare desconhortat aparegué al taller amb una capsa de capells a les mans. Curosament en tregué un flamant bombí negre i amb gran serietat el posà sobre el cap del bust del seu fill.

Per una d'aquelles rares casualitats, el barret entrà just. El pare arrencà un plor.

—Es ell... és ell. Es ell mateix!

Es tregué de la cartera cinc cèntims francs, els donà a En Solà i li digué:

—Es ben bé ell! Si el barret no li hagués entrat, no us pagava pas l'escultura.

LLUÍS ELIÉS

BADRINAS

Mobles moderns
Sales d'exposicions
Teles De Te Ku
Objectes per a regal

Diagonal, 460.-Barcelona.-Telèfon 73963

El químic es fa una tassa de café.
(Der lustige Sachse, Leipzig)

La muller.—Aquesta xicota té una cara esplèndida!
El marit.—Es veritat, ara em fas adonar que de cara també és esplèndida!
(London Opinion, Londres)

—Vol ajudar-me a alçar-me?
—No tinc prou força.
—Doncs seguei, que xerrarem una estoneta.
(Lustige Blätter, Berlín)

—Ah, si jo tingués vint anys menys!
—No li serviria de res. Jo encara no hauria nascut.
(Le Petit Journal, París)

—Aquest equipatge no és el meu.
—Més val que se n'acontenti, senyora. En dies així, ja és molt trobar algun equipatge!
(The Humorist, Londres)

—Quin espant m'has donat! Mira: o canvis de pijama, o mudes l'empaperat!
(Candide, París)

Ella.—Per què no m'ho deies que tenies deutes? Et veia sempre amb un posat tan avorrit, que em pensava que tenies diners.
(Ric et Rac, París)

—No creieu que tenim una bona cuinera?
—En el terreny moral, sense cap dubte.
(The Humorist, Londres)

—El teu fill, oi? Ja es veu: té els ulls idèntics que sa mare.
(Pages gaies, Yverdon)

—La culpa és vostra. Jo fa vint-i-cinc anys que conduïxo...
—Doncs jo en fa cinquanta que vaig a peu.
(Pages gaies, Yverdon)

MIRADOR TURÍSTIC

PLATGES

Avui a Barcelona els trens de la costa surten atapeïts de banyistes i les carreteres són materialment farcides d'automòbils.

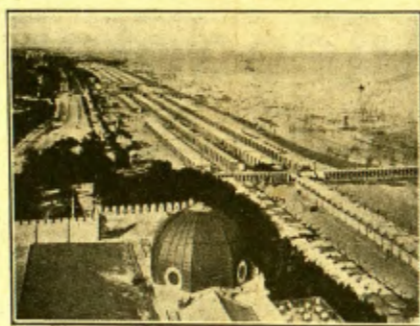
Però aquest moviment de la nostra gent ha nascut orfe de guia i orientació prèvia, i per la mateixa raó, impregnat de desordre i individualitat. De Sitges a Caldetes, talment com

una tribu de nòmades, acampen en les platges milers de ciutadans més o menys esportius.

Casetes de canya, tendes de campanya, ombrelles vistoses, uns cops un simple llençol i d'altres el mateix automòbil, fan les feines de casetes de bany, i tot plegat dona una impressió de formigueig. Però cal convenir que això fa un xic d'angúnia a un esperit sensible, i és un deure envers el turisme mirar de corregir el desordre amb què es manifesta.

Les nostres platges, encara que partides per les vies dels ferrocarrils, són susceptibles de tenir un millor aspecte observant unes quantes regles de bon gust.

Les casetes de bany haurien de col·locar-se de manera que seguissin l'orientació de la platja, mai la de les vies del ferrocarril. De cabdal importància és llur color. El blanc i el blau han d'ésser els preferits pels esports de mar. Els colors vermells o grocs són poc recomanables perquè es confonen amb la sorra o roques

de la platja, i encara són menys recomanables les casetes pintades a quadros o adornades amb dibuixos artístics.

Les casetes han d'ésser col·locades ordenadament i en fileres. Reproduïm avui dues fotografies: una, d'una platja desordenada; l'al-

tra, la de la platja del Lido a Venècia, model d'orientació i bon gust. Creiem que les fotografies ja diuen prou perquè calgui estendre's en el comentari.

Un altre vici molt particular que hem constatat en les nostres platges, és el costum que hi ha d'avançar unes casetes a les altres, arribant a l'exageració de ficar-les dintre el mar per tenir el primer lloc assegurat, deixant perdre uns quants metres de platja.

Aquestes poques observacions són prou per avui, i si la consciència ciutadana ajuda a que es portin a la pràctica, el bon gust en quedarà satisfet i el turisme servit.

Lluís MUNTANYOLA

COMPANIA TRASMEDITERRÁNEA

MADRID: PLAÇA DE LAS CORTES, 6. — BARCELONA: VIA LAIETANA, 2

Línia setmanal Gran Exprés: BARCELONA, CÁDIZ, CANARIES

Dissabte, dia 11, a les 12 hores, sortirà de Barcelona, directa cap a Cádiz, la moderna motonau:

CIUTAT DE SEVILLA

sortint dilluns de Cádiz cap a Las Palmas i Santa Cruz de Tenerife.

Espléndides cabines de 1.ª, 2.ª i 3.ª classe. Departaments de luxe amb saló dormitori, dos llits i cambra de bany - Cabines individuals - Capella - Barberia - Bar Saló de música i fumador - Amplies cobertes de passeig i veranda.

LINIA DE FERNANDO POO

SERVEI RÀPID DE VAPORS ENTRE ESPANYA I ELS TERRITÒRIS ESPANYOLS DEL GOLF DE GUINEA

EL VAPOR LEGAZPI

sortirà el dimecres dia 15 de Barcelona, el 16 de València, el 17 d'Alacant, el 18 de Cartagena i el 20 de Cádiz, cap a Las Palmas, Tenerife, Río de Oro, Monrovia, Santa Isabel, Fernando Poo i territoris continentals, escalant a Bata, Kogo, Benito i regressant per San Carlos i Santa Isabel a Canaries, Cádiz, Cartagena, Alacant, València i Barcelona.

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES

I PRESSUPOSTOS GRATIS

A MONTSERRAT EN AUTOMOBIL

Servei diari i sense transbordaments. Sortida **Plaça Universitat**. SERVEI POPULAR. Sortida de Barcelona: 6'30 matí.

Anada i tornada, inclòs Timbre de l'Estat.

8'75
Ptes.

SERVEI REGULAR. Sortida de Barcelona a les 8 del matí, bitllet d'anada i tornada, 12'30 ptes.

NOTA: Les tornades són valedores per al dia que es desitgi. - Per encàrrecs i bitllets: **Rambla de Catalunya, 52, pral., Telèfon 10232.**

QUAN VIATGI

aprofiti els avantatges de la nostra cadena d'hotels

HOTELES UNIDOS, S. A.

La major organització hotelera d'Espanya li ofereix les majors garanties d'una estada agradable en qualsevulla ciutat on posseeixi un hotel

		25o habitacions	100 banys
A BARCELONA	Hotel Orient	150	50 »
	Hotel Espanya	200	200 »
A BILBAO	Hotel Carlton	100	50 »
A VALÈNCIA	Husa, Hotel Victòria	75	30 »
A TARRAGONA	Hotel Europa	80	50 »
A ALACANT	Hotel Palace	150	100 »
A CÁDIZ	Hotel de la Playa (temporada 1 de juliol 30 setembre).	30	25 »
A ALCALÁ DE GUADAIRA (SEVILLA)	Hotel Oromana		
A PALMA DE MALLORCA	Café-Restaurant-Brasserie «Born»		

En tots aquests hotels trobarà especial acollida, estada confortable, cuina de qualitat i preus moderats

HUSA segueix augmentant la seva cadena d'hotels per tot Espanya, fins que la seva organització abasti completament totes les ciutats més importants d'Espanya